

MESELLER

- *Kral Süleyman'ın özdeyişleri* -

"Kutsal Kitap hazinesinden;
göksel bilgelik sözleri ile
Tanrı'daki sonsuz yaşamı anlayarak
bu dünyada yaşamak için verilmiş
pratik öğretiler ve öğütler"

© TSV (Türk Standart Versiyon –R.1)

BÖLÜM 1

1 Davut oğlu İsrail Kralı Süleyman'ın meselleri:

2 Bilgeliği ve eğitimi bilmek,
Anlayış sözlerini ayırt etmek,
3 Doğru, haklı ve adil
Bilge davranıştan eğitim almak,
4 Budala adama tedbir,
Genç adama bilgi ve sağgörü vermek içindir.
5 Bilge adam dinleyip ve öğrenmede büyüyecek;
Ve anlayışlı adam bilge öğütler edinsin diye,
6 Meseli ve benzetmeleri,
Bilgelerin sözlerini ve muammalarını anlamak içindir.

7 RAB korkusu bilginin başlangıcıdır.
Ahmaklar ise bilgelik ve eğitimi küçümser.

8 Oğlum, babanın öğretimini dinle
Ve annenin öğrettiklerinden vazgeçme.
9 Çünkü bunlar başının zarif bir çelengi
Ve boynunun gerdanlığıdır.

10 Oğlum, günahkârlar seni ayartırlarsa,
Razı olma.
11 Eğer derlerse ki, <<Bizimle gel,
Kan için bekleyelim,
Suçsuz birini sebepsiz pusuya düşürelim;
12 Onları canlıyken ölümler diyarı gibi,
Tamamıyla derin çukura gidenler gibi yutalım.
13 Her çeşit değerli mallarımız olacak,
Evlerimizi ganimetle dolduracağız.
14 Aramıza sen de katıl,
Hepimizin kesesi bir olacak.>>
15 Oğlum, onların gittikleri yolda yürüme,
Onların yollarından ayaklarını koru.
16 Çünkü ayakları günaha koşar,
Ve onlar kan dökmekte çabukturlar.
17 Gerçekte ağ sermek boştur
Kuşların gözü önünde.
18 Fakat onlar kendi kanları için yatar,
Kendi yaşamlarına tuzak kurarlar.
19 Şiddetle kazanç edinen herkesin yolları böyledir,
Bu yol sahibinin canına mal olur.

20 Bilgelik sokaklarda yüksek sesle bağırıyor,
Meydanlarda sesini yükseltiyor.
21 Gürültülü *sokak* başlarında bağırıyor,
Kentin bütün kapılarında sözlerini konuşuyor:
22 <<Ey budalalar, ne zamana dek budalalığı seveceksiniz?

Ve *ne zamana dek* alaycılar alay etmekten zevk alacak

Ve ahmaklar da bilgiden nefret edecek?

23 Azarlamama dönün,

İyi bakın, ruhumu üzerinize dökeceğim,

Sözlerimi bilmenizi sağlayacağım.

24 Sizi çağırdım ve reddettiniz,

Elimi uzattım ve kimse dikkat etmedi.

25 Ve öğütlerime aldırmadınız

Ve azarlamamı kabul etmediniz.

26 Ben de felaketinize güleceğim,

Sizinle alay edeceğim belaya uğradığınızda,

27 Belanız bir fırtına gibi geldiğinde,

Ve felaketiniz sürükleyen rüzgar gibi geldiğinde

Sıkıntı ve kaygı sizi yendiğinde.>>

28 <<O zaman beni çağıracaklar fakat cevap vermeyeceğim,

Özenerek beni arayacaklar fakat bulamayacaklar.

29 Çünkü bilgiden nefret ettiler

Ve RAB korkusunu seçmediler,

30 Öğütlerimi kabul etmediler,

Bütün azarlamamı reddettiler.

31 Kendi yollarının meyvesini yiyecekler

Ve kendi entrikaları ile doyurulacaklar.

32 Akılsızın dönecliği onları öldürecek

Ve ahmakların kaygısızlığı onları mahvedecek.

33 Fakat beni her kim dinlerse güvenlikte oturacak

Ve kötülükten korkusu olmaksızın rahat bulacak.>>

BÖLÜM 2

1 Oğlum, eğer sözlerimi kabul edeceksen

Ve emirlerimi yüreğinde saklarsan,

2 Kulağınla bilgeliğe dikkat kesilirsən

Yüreğini anlayışa meyil ettirirsən,

3 Sezgiye seslenir,

Sesini anlayışa verirsen,*

4 Eğer onu gümüş gibi arar

Ve onu gizli hazine gibi araştırırsan;

5 O zaman RAB korkusunu ayırt edeceksin

Ve Tanrı bilgisini keşfedeceksin.

6 Çünkü bilgeliği RAB verir

O'nun ağzındandır bilgi ve anlayış.

7 O doğru kişiler için sağlam bilgelik saklar,

Doğrulukta yürüyenlere O kalkandır,

8 Adil olanların yolunu gözetir

Ve kendisine sadık olanların yolunu korur.

9 O zaman doğru ve haklı olanı ayırt edeceksin

Ve her iyi yolda neyin adil olduğunu.

10 Çünkü yüreğine bilgelik girecek

Ve bilgi canına tatlı gelecek.

11 Sağduyu seni koruyacak

Ve anlayış seni gözetecek.

12 Kötülük yolundan seni korumak için:

Sapkın şeyler konuşan adamdan,

13 Doğruluk yollarını terk edenlerden

Karanlık yollarda yürümek için;

14 Kötülük yapmaktan hoşlanan

Ve şeytani sapkınlıktan zevk alan,

15 Yollarında dolambaçlı

Ve yollarında çarpık olanlardan.*

16 Seni yabancı kadından korumak için,

Sözleriyle baştan çıkarmak isteyen zina yapan kadından,

17 Gençliğinin eşini terk eden,

Ve Tanrı önünde içtiği andı unutandan.

18 Çünkü o kadının evi ölümün derinliğine batar

Ve yolları ölümlere götürür.

19 Ona giden hiçbiri geri dönmez,

Yaşam yollarına erişmez.

20 Böylece sen iyi adamların yolunda yürüyeceksin,

* 2:3 Sesini anlayışa verirsen: “*anlayışa seslenirsen*” anlamında.

* 2:12-15 ayetlerini şöyle okuyabiliriz:

12 Kötülük yolundan, Sapkın şeyler konuşan adamdan

13 Doğru yollarını terk edip, Karanlığın yollarda yürüyenlerden,

14 Kötülük yapmaktan hoşlanan, Şeytani sapkınlıktan zevk alan,

15 Yollarında dolambaçlı Ve yollarında çarpık olanlardan seni koruyacak.

Ve doğruluğun patikalarını tut.
21 Çünkü ülkede doğru kimseler oturacak
Ve orada utançtan uzak kimseler olacak.
22 Fakat kötüler ülkeden kesilip atılacak,
Ve hainlik edenler kökünden sökülüp atılacak.

BÖLÜM 3

1 Oğlum, öğretimi unutma,
Emirlerimi yüreğinde sakla;
2 Yaşam yıllarını ve günlerini uzatsın
Ve sana esenlik çoğaltsın diye.

3 Sevgi ve gerçeğin senden ayrılmasına izin verme,
Onları boyunun çevresine bağla,
Yaz onları yüreğinin levhasına.
4 Böylece beğeni ve iyi ün kazanacaksın
Tanrı'nın ve insanların gözünde.

5 Bütün yüreğinle RAB'be güven
Ve kendi anlayışına dayanma.
6 Bütün yollarında O'nu tanı
Ve O senin yollarını düze çıkarır.

7 Kendi gözünde bilge olma,
RAB'den kork ve kötülükten uzak dur.
8 Bu senin bedenine sağlık
Ve kemiklerin için kuvvet olacaktır.

9 Servetinle RAB'bi onurlandır
Ve ürününün turfandasıyla;
10 O zaman ambarların çok fazla dolar,
Ve teknelerin yeni şarapla dolup taşar.

11 Oğlum, RAB'bin terbiye edişini reddetme,
O'nun azarlamasını sevmemezlik etme;
12 Çünkü RAB sevdiklerini azarlar
Bir babanın hoşnut olduğu oğluna yaptığı gibi.

13 Bereketlenmiştir bilgeliğe erişen
Ve anlayışı ele geçiren adam.
14 Onu kazanmak gümüş kazanmaktan daha iyi
Ve saf altından daha faydalıdır.
15 O daha değerlidir mücevherlerden
Ve hiçbir şeyi onunla kıyaslamayı arzulama.
16 Uzun ömür onun sağ elindedir,
Sol elinde zenginlik ve onur vardır.
17 Onun yolları hoşnutluğun yoludur
Ve bütün patikaları esenliktir.
18 Ona sarılanlar için yaşam ağacıdır
Ve mutludur onu sınıksız tutunanlar.

19 RAB dünyanın temelini bilgelikle kurdu,
Anlayışla gökleri kurdu;
20 Bilgisiyle enginler yarıldı
Ve gökler çiyi damlattı.

21 Oğlum, onları görüşünden ıkarma,
Sağlam bilgeliği ve sağgörüyü koru,
22 Onlar canına yaşam olacak
Ve boynuna ss.
23 O zaman yolunda emniyette yürüyeceksin
Ve ayağın tkezlemeyecek.
24 Yattığın zaman korkmayacaksın;
Ve yattığın zaman uykun tatlı olacak.
25 Korkma ani felaketten
Ya da kötüleri yakalayan şiddetli fırtına geldiğinde;
26 Senin gvencen RAB olduğundan
Ve ayaklarını tutulmaktan koruyacaktır.

27 Hakkı olanlardan iyiliği esirgeme
Yapmak için gücün olduğunda.
28 Komşuna <<git ve geri gel; yarın vereceğim>>
diye söyleme
Sahip olduğun şey için.

29 Zarar verecek entrika planlama
Sana güvenerek yakınında yaşayan komşuna.
30 Sebep olmaksızın bir adamla mücadele etme
Hele sana zarar vermediyse.

31 Zorba adama imrenme
Ve onun yollarından hiçbirini seçme.
32 Çünkü eğri *adamlar* RAB'be iğrençtir
Fakat O doğru kişilere yakın dost olur.

33 RAB'bin laneti ktlerin evi üzerindedir
Fakat doğruların evini bereketler.
34 RAB alaycılarla alay ettiği halde
Alakgnlllere halen ltufkrdır.
35 Bilge kişi onuru miras alacak
Fakat ahmaklar utanç sergileyecek.

BÖLÜM 4

1 Çocuklarım, babanızın öğretimini dinleyin

Ve dikkat edin ki anlayışı bilirsiniz.

2 Çünkü size iyi öğretilmiş veriyorum,

Yönlendirmeyi terk etmeyin.

3 Ben babamın evinde bir çocukken,

Annemin gözünde narin ve biricik bir çocukken,

4 Babam bana öğretti ve dedi:

<<Sözlerime yüreğin sarılsın,

Emirlerimi tut ve yaşa.

5 Bilgelik edin, anlayış edin,

Unutma, ağzımın sözlerinden sapma.

6 Bilgelikten ayrılma ve o seni koruyacaktır,

Sev onu ve o seni gözetecektir.

7 Bilgeliğin başlangıcı onu sahiplenmektir.

Ve bütün varlığıyla *onu* sahiplen, anlayış kazan.

8 Ona çok değer ver, o da seni yüceltecek,

Ona sarılırsan seni onurlandıracaktır.

9 Başına bir onur çelengi koyacak,

Güzellik tacını sana giydirecek.>>

10 Dinle oğlum ve kabul et söylediklerimi

Ve yaşamının yılları çoğalacaktır.

11 Seni bilgelik yoluna yönlendirdim,

Doğruluk patikalarında sana yol gösterdim.

12 Yürdüğünde adımların engellenmeyecek

Ve koşarsan tökezlemeyeceksin.

13 Eğitime sarıl, onu bırakma,

Onu koru, çünkü yaşamın odur.

14 Kötülerin patikalarına girme,

Alçak adamların yolunda yürüme.

15 O yoldan sakın, o yoldan geçme,

Yönünü değiştirip öyle geçip git.

16 Onlar kötülük yapmadıkça uyuyamazlar

Ve *kimseyi* tökezletmedikçe uykuları çalınmıştır.

17 Onların yediği kötülüğün ekmeğidir

Ve içtikleri zorbalığın şarabıdır.

18 Fakat doğruların patikası

Gün tamam oluncaya kadar parlaklığı gittikçe artan

şafağın ışığı gibidir.

19 Kötülerin yoluysa koyu karanlıktır,

Neden tökezlediklerini bilmezler.

20 Oğlum, sözlerime dikkat et,

Kulakların söylediklerime meyilli olsun.

21 Onları görüşünden çıkarma,

Onları yüreğinin ortasında sakla.*

* 4:21 Onları yüreğinin ortasında sakla: “Onları yüreğinin derinliklerinde sakla” anlamında.

- 22 Çünkü onları bulanlar için yaşam
Ve bunlar bütün beden için şifadır.
23 Özenle yüreğini koru
Çünkü yaşam oradan kaynaklanır.
24 Hilekâr ağzı senden uzaklaştır
Ve sapkın dudakları *uzaklaştır* senden.
25 Gözlerin daima ileri baksın
Ve göz kapakların dosdoğru önüne.
26 Ayaklarının yolunu dikkate al
Ve yolların sağlam olacaktır.
27 Sağa sola sapma,
Ayağını kötülükten uzak tut.

BÖLÜM 5

1 Oğlum, bilgeliğime dikkat et,
Kulağın anlayışıma meyil etsin ki;
2 Sağgörüyü izleyebilesin
Ve dudaklarınla bilgiyi koruyabilesin.
3 Zina eden kadının dudaklarından bal damlar
Ve sözleri daha yumuşaktır yağdan.
4 Fakat sonu pelin otu kadar acı,
İki ağızlı kılıç kadar keskindir.
5 Ayakları ölüme gider,
Adımları ölümler diyarına ulaşır.
6 Yaşam yolunu düşünmez o *kadın*,
Yolları dolaşıktır, bilmez *bunu*.

7 Oğullar, şimdi beni dinleyin,
Ve ağzımın sözlerinden ayrılmayın.
8 Yolunu o kadından uzak tut
Ve evinin kapısına yakın geçme.
9 Gücünü başkalarına verme
Ve yıllarını da zalim birine;
10 Yabancılar gücünle dolmasın,
Zorlukla kazandığın mallar başka birinin evine *gitmesin*;
11 Ve inlersin ömrünün son günlerinde,
Etinle bedenin tükendiğinde;
12 Ve sen <<Eğitilmekten nasıl böyle nefret ettim,
Yüreğim azarlamaları önemsemedi?>> dersin;
13 <<Öğretmenlerimin sesini dinlemedim,
Beni eğitenlere kulak vermedim.
14 Tam bir yıkımın eşiğine gelmiştim
Topluluğun ve halkın arasında.>>

15 Suyu kendi sarnıcından,
Ve kaynak suyunu kendi kuyundan iç.
16 Pınarların dışarılarına,
Akan çayın sokaklara mı dağılmalı?
17 Onlar yalnız senin olsunlar,
Ve sendekiler yabancılar için değildir.
18 Çeşmen bereketlensin
Ve gençliğinin karısı ile mutlu ol.
19 Sevimli bir geyik ve zarif bir ceylan gibi,
Bütün zamanlar seni doyursun memeleri;
Sürekli onun aşkıyla coş.
20 Oğlum, neden zina eden bir kadınla coşasın,
Ve neden bir yabancı kadını koynuna alasın?

21 Bir adamın yolları RAB'bin gözü önündedir
Ve O bütün patikalarını gözetler.
22 Kötü kişiyi kendi günahı tutsak edecek
Ve o günahının kemendiyle yakalanacak;
23 Eğitim eksikliği içinde ölecek o

Ve ahmaklığının büyüklüğü yoldan çıkaracak onu.

BÖLÜM 6

1 Oğlum, eğer komşuna kefil oldunsa,
Bir yabancı için söz verdinse;
2 Ağzının sözleriyle tuzağa düştün,
Ağzının sözleriyle yakalandın.
3 Oğlum, o zaman bunu yap ve kendini kurtar:
Komşunun avucuna düştüğünden
Git, alçalt kendini ve ısrarla iste komşundan.
4 Gözlerine uyku girmesin,
Göz kapakların kapanmasın.
5 Kurtar kendini *avcının* elindeki ceylan gibi,
Ve kuşbazın elindeki bir kuş gibi.

6 Ey tembel kişi, karıncalara git,
Onun yollarını izle ve bilgi edin.
7 Başkanları, önderleri ya da yöneticileri olmadığı halde,
8 Erzakını yazın biriktirir,
Yiyeceklerini hasat mevsiminde toplar.

9 Ey tembel, daha ne kadar yatacaksın?
Uykudan ne zaman kalkacaksın?
10 <<Biraz uyku, hafif birazcık uyku,
Ellerimi kavuşturup biraz uzanayım>> *deme.*
11 Ve yokluğun bir haydut gibi
Ve ihtiyacın bir akıncı gibidir.

12 Ahlaksız bir kişi, kötü bir kişi
Sahte ağız ile dolaşan biridir,
13 Gözünü kırparak ayakları ile işaret eden,
Parmakları ile mesaj veren biri,
14 Kalbinde sürekli huysuzlukla kötülük tasarlayan,
Çekişme yayan biri.
15 Bu yüzden onun felaketi ansızın gelecek,
Birdenbire kırılacak ve şifası olmayacak.

16 RAB'bin nefret ettiği altı şey,
Evet, O'na iğrenç gelen yedi şey vardır:
17 Gururlu gözler, yalancı bir dil
Ve suçsuz kanı döken eller,
18 Kötü planların aleti bir yürek,
Kötülüğe koşan ayaklar,
19 Yalan savuran yalancı bir tanık
Ve kardeşler arasında çekişme yayan kişi.

20 Oğlum, babanın emrini tut,
Annenin öğretisini bırakma.
21 Onları sürekli yüreğine bağla,
Bağla onları boynun etrafına.
22 Yürüdüğünde onlar sana rehberlik edecek,
Uyuduğunda onlar sana gözcülük edecek

Ve uyandığında onlar seninle konuşacaklar.
23 Emirler bir çıra ve öğretiş ışıktır
Ve terbiye için azarlamalar yaşam yoludur,
24 Seni kötü kadından korumak için;
Zina eden kadının tatlı dilinden.
25 Yüreğinde onun güzelliğini arzulama,
Bakışları seni tutsak almasın.
26 Çünkü fahişe birinin hesabı bir somun ekmeğidir
Ve zina eden kadın değerli hayatın avcısıdır.
27 Bir adam koynuna ateş alır da
Ve onun giysisi tutuşmaz mı?
28 Ya da bir adam korlar üzerinde yürür de
Ve ayakları kavrulmaz mı?
29 Komşusunun karısına giden adam böyledir,
Kim böyle bir kadına dokunursa cezasız kalmaz.*

30 Adamlar hor görmez bir hırsız, eğer çalışırsa
Acıktığında doyurmak için canını.
31 Fakat yakalandığında,
yedi katını ödemek zorundadır,
Evinin bütün varlığını vermek zorundadır.

32 Bir kadınla zina eden adam yürekten* yoksundur,
Yaptıklarıyla canını yok eder.
33 Yaralar ve onursuzluk bulacak,
Ve azarlanması ortadan kalkmayacak.*
34 Çünkü kıskançlık bir adamın* öfkesini azdırır,
Ve oç gününde seni esirgemeyecektir.
35 Hiçbir fidye kabul etmeyecek,
Gönlünü alamayacaksın armağanların çokluğuyla da.

* 6:29 cezasız kalmaz: *Lit.* masum değildir.

* 6:32 yürek: “sağduyu” anlamında.

* 6:33 Ve azarlanması ortadan kalkmayacak: “*Ve ayıbının yüzüne vurulması ortadan kalkmaz; Ve asla kurtulamayacaktır utançtan*” anlamında.

* 6:34 adamın: “*kocasının*” anlamında.

BÖLÜM 7

1 Oğlum, sözlerimi tut
Ve emirlerimi içinde sakla.
2 Emirlerimi tut ve yaşa
Ve öğretişim göz bebeğin gibidir.
3 Onları parmaklarına bağla;
Onları yüreğinin levhasına yaz.
4 Bilgeliğe <<Sen kız kardeşimsin>> de,
Ve anlayışı <<yakın arkadaş>> diye çağır;
5 Seni zina eden kadından,
Yabancıнын yaltaklanan sözlerinden koruyabilsin.

6 Evimin penceresinde
Kafesten dışarıya baktığımda
7 Ve budalayı gördüm,
Gençler arasından ayırdım,
Yürekten* yoksun bir adamı.
8 Caddeden, kadının yakınındaki köşeden geçiyordu
Ve onun evine saptı,
9 Akşamın alaca karanlığında,
Gecenin ortasında ve karanlıkta.

10 Ve bir kadın buluşmak için onu karşıladı,
Fahişe kılığıyla ve şeytani yürekle.
11 Yaygaracı ve isyankâr biriydi o,
Ayakları evde durmazdı.
12 Şimdi caddede, şimdi meydanda
Ve her köşede pusuya yatar.
13 Ve onu yakalayıp ve öptü onu,
Ve utanmaz bir yüzle kızarmadan ona şöyle dedi:
14 <<Esenlik kurbanları benimledir,
Adağımı bugün ödedim.
15 Böylece seni karşılamak için çıktım,
Gerçekten varlığını aramak içindi ve buldum seni.
16 Divanıma örtüleri yaydım
Mısır'ın renkli kumaşlarından.
17 Yatağıma serptim
Mür, öd ve tarçın.
18 Haydi gel, sabaha dek aşkı içelim,
Sevgiyle birbirimizden zevk alalım.
19 Kocam evde olmadığı,
Uzun bir yolculuğa çıktığı için;
20 Yanına para torbasını aldı,
Dolunayda dönecek.>>

21 Pek çok kandırmalarıyla onu ikna etti,
Pohpohlayan dudaklarla onu ayarttı.
22 Hemen onu izledi delikanlı;

* 7:7 Yürekten: “sağduyundan” anlamında.

Kesime giden öküz gibi
Ya da terbiye edilmek üzere
bukağıya vurulmuş bir ahmak gibi,
23 Bir ok onun ciğerini delinceye kadar,
Kapana acele eden bir kuş gibi,
Bunun yaşamıyla ilgili olduğunu bilmeden.

24 Şimdi böylece, oğullar, dinleyin beni,
Ağzımın söyelerine dikkat edin.
25 Yüreğiniz o kadının yollarından yana dönmesin,
Onun yollarından gitmeyin.
26 Onun yere serdiği ölümcül yaralılar çok
Ve öldürdüğü kişiler sayısızcadır.
27 Onun evi ölümler diyarına yoldur,
Ölüm odalarına indirir.

BÖLÜM 8

1 Bilgelik çağırıyor mu,
Ve anlayış sesini yükseltmiyor mu?
2 Yolun kenarındaki yüksek tepesinde,
Patikaların kesiştiği yerde yerini alıyor;
3 Kentin ağzında, kapıların yanında,
Kapıların eşiğinde feryat ediyor:
4 <<Ey adamlar, sizi çağırıyorum,
Ve sesim adamların oğullarıdır.
5 Ey budala kişiler, sağgörülü olmayı öğrenin;
Anlayışlı olmayı öğrenin, ey ahmaklar.
6 Soylu şeyler söyleyeceğim, dinleyin
Ve dudaklarımın açılışı doğru şeyler *içindir*.
7 Ağzım gerçeği duyuracak
Ve kötülük dudaklarım için iğrençtir.
8 Ağzımın bütün söyleyişleri doğrudur,
Onlarda yoktur eğri ya da saptırılmış olanı.
9 Anlayışı olana onların hepsi doğrudur,
Ve doğrudur bilgiyi bulanlar için.
10 Ve gümüşü değil, benim eğitimimi alın
Ve saf altından daha fazla bilgiyi seçin.
11 Çünkü bilgelik mücevherden * daha değerlidir,
Ve arzu edilebilir şeylerin hepsi onunla kıyaslanamaz.

12 Ben, bilgelik, sağgörüyü konut edindim,
Bilgiyi, sağgörüyü buldum.
13 RAB korkusu kötülükten nefret etmektir;
Gururdan, küstahlıktan ve kötü yoldan
Ve sapık ağızdan nefret ederim.
14 Öğüt benimdir ve sağlam bilgelik,
Anlayış benim, güç benimdir.
15 Sayemde krallar egemenlik sürer
Ve hükümdarlar adaleti uygular.
16 Sayemde prensler ve asiller yönetir,
Hepsi yargıda adildir.
17 Beni sevenleri severim
Ve beni gayretle arayanlar bulacaktır.
18 Zenginlik ve onur benimledir
Kalıcı servet ve doğruluk da.
19 Meyvem altından, saf altından bile
Ve ürünüme seçme gümüşten daha iyidir.
20 Doğruluk yolunda yürürüm,
Adalet patikalarının ortasında.
21 Beni sevenleri servet sahibi yapmak için,
Onların hazinelerini doldururum.

22 RAB yolunun başlangıcında beni öne getirdi*

* 8:11 Antik çağda değerli taşların farklı isimleri olabiliyordu. Yakut ya da kırmızı mercan ya da başka bir kırmızı değerli taş olabilir.

* veya 8:22 RAB yolunun başlangıcında beni sahiplendi.

Eski işlerinden önce.
23 Öncesizlikte atandım,*
Başlangıçtan, yerin eski zamanlarından önce.**
24 Derinlikler* yokken doğdum,
Suları bol kaynaklar yokken.
25 Dağlar oluşmadan önce,
Tepelerden önce doğdum;
26 O* henüz yeri ve toprağını,
Ne de dünyanın ilk tozunu yaratmadan.
27 Oradaydım, O* gökleri yerine koyduğunda,
Derinliklerin yüzü üzerine kubbeyi koyduğunda,**
28 Yukarıda bulutları koyduğunda,
Enginin kaynaklarını güçlendirdiğinde,
29 Denize sırımını koyduğunda
Sular O'nun buyruğundan öteye geçmesinler diye,
Dünyanın temellerini işaretleyip ayırdığında;
30 O'nun yanındaydım, bir baş mimar *olarak*;
Ve gün be gün hoşnutlukla,
Daima O'nun önünde sevinerek,
31 Dünyada sevinerek, O'nun dünyasında,
Ve adamların oğullarından hoşnutluğumla.

32 Ey oğullar, şimdi böylece dinleyin beni:
Bereketlenmiştir yolumu tutanlar.
33 Öğretişimi dinleyin ve bilge olun,
Ve ihmal etmeyin *onu*.
34 Bereketlenmiştir beni dinleyen,
Her gün kapılarımı gözleyen,
Kapımın eşiklerinde bekleyerek.
35 Çünkü beni bulan yaşam bulur
Ve RAB'bin beğenisini kazanır.
36 Bana karşı günah işleyen kendini yaralar,
Benden nefret edenlerin hepi ölümü sever.>>>

* 8:23 atandım: yerimi aldım.

** 8:23 “Başlangıçta, dünya kurulmadan önce” anlamında.

* 8:24 Derinlikler: “enginler” anlamında.

* 8:26 O: RAB

* 8:27 O: RAB

** 8:27 Derinliklerin yüzü üzerine kubbeyi koyduğunda *ya da* Derinliklerin yüzü üzerine daireyi koyduğunda.

BÖLÜM 9

1 Bilgelik kendi evini yaptı,
Yedi direğini yonttu.

2 Hayvanlarını kesti, şarabını hazırladı
Sofrasını da kurdu;

3 Hizmetçi kızlarını gönderip çağırdı
Şehrin yüksek tepelerinden:

4 <<Her kim budalaysa buraya gelsin,
Ve anlayışı * eksik olanlar>> diyerek:

5 <<Gelin, yiyeceklerimi yiyin
Ve hazırladığım şaraplardan için,

6 Ahmaklığı bırakın ve yaşayın,
Ve anlayış yolunda ilerleyin.>>

7 Bir alaycıyı düzeltmeye çalışan kişi
ondan aşağılanma alır,

Kötü kişiyi azarlayansa ondan hakaret.

8 Bir alaycıyı azarlama, yoksa nefret eder senden,
Bilge bir adamı azarla; ve sevecektir seni.

9 Bilge bir adama *eğitim* ver
ve daha da bilge olacaktır,

Doğru bir adama öğret ve öğrenmede yükselecektir.

10 RAB korkusu bilgeliğin başlangıcıdır.
Ve Kutsal Olan'ın bilgisi anlayıştır.

11 Benim aracılığımla günlerin çoğalacak
Ve yaşam yılları sana katılacak.

12 Bilgeysen, bilgeliğin kendin içindir
Ve eğer alaycı isen onu tek başına taşıyacaksın.*

13 Ahmaklığın kadını yaygaracıdır
Akılsızdır, hiçbir şey bilmez.

14 Ve evinin kapısı önünde oturur,
Kentin yüksek yerinde bir iskemlede,

15 Yoldan geçenleri çağırmak için,
Kendi yollarına gidenleri:

16 <<Her kim akılsızsa buraya dönsün
Ve anlayışı * eksik olan kimse>> diyerek;

17 <<Çalıntı su tatlı,

Ve gizlideki ekmeğe lezzetlidir.>> *der.*

18 Fakat o *adam* bilmez ki ölüdürler oradakiler,
Onun konukları ölüler diyarının derinliklerindedir.

* 9:4 anlayışı: *Lit. yüreği.*

* 9:12 Ve eğer alaycı isen onu tek başına taşırsın: “ve eğer alaycı isen onun sonuçlarına tek başına sen katlanırsın; ve eğer alaycı isen onun başına getireceği işlere sen katlanmak zorunda kalırsın; ve eğer alaycı isen alaycılığının başına açacağı işlere sen katlanmak zorunda kalırsın” anlamında.

* 9:16 yüreği: “*anlayışı*” anlamında.

BÖLÜM 10

1 Süleyman'ın özdeyişleri:

Bilge bir oğul babasını memnun eder
Fakat ahmak bir oğlan annesine büyük kederdir.

2 Kötülük hazinesi kazanmak yararsızdır
Fakat doğruluk ölümden kurtarır.

3 RAB doğru canın açlığına izin vermez
Fakat O kötülüğe can atanları engelleyecektir.

4 İhmalci bir el ile çalışan fakirdir,
Gayretle çalışan el zengin eder.
5 Yazın toplayan oğul bilgece hareket eder,
Harmanda uyuyan oğulsa utanılacak biridir.

6 Bereketler doğru kişilerin başı üzerindedir
Fakat kötünün ağzı zorbalığı gizler.

7 Doğruların anılması berekettir
Fakat kötüler çürüyecektir.

8 Yürekten bilge emirleri kabul eder
Fakat geveze ahmak yıkıma uğrayacaktır.

9 Dürüstlükte yürüyen kişi güvenlikte yürür
Fakat sapkın yoldan gidense açığa vurulacaktır.

10 Göz kırpan sıkıntıya neden olur.
Ve geveze ahmak yıkıma uğrayacaktır.

11 Doğru kişinin ağzı yaşam pınarıdır
Fakat kötünün ağzı zorbalığı gizler.

12 Nefret çatışmayı uyandırır
Fakat sevgi bütün suçları örter.

13 Anlayışlı kişinin dudaklarında bilgelik bulunur
Fakat bir sopa ise anlayışı * eksik olanın sırtı içindir.

14 Bilge adamlar bilgi biriktirir
Fakat ahmağın ağzıyla yıkım yakınlaşır.

15 Zengin adamın serveti onun güçlü şehridir,
Fakirlerin yıkımı ise yoksulluktandır.

16 Doğru kişinin ücreti yaşamdır,

* 10:13 anlayış: *Lit.* yürek.

Kötünün geliri cezadır.

17 Eğitimi önemseyen yaşam yolundadır
Fakat azarlamayı reddeden yoldan sapar.

18 Nefretini gizleyenin dudakları yalancıdır
Ve iftira yayan bir ahmaktır.

19 Kelimeler çoğaldığında suç kaçınılmazdır
Fakat dudaklarını dizginleyen bilgedir.

20 Doğruların dili saf gümüş *gibidir*,
Kötünün kalbi ise aza *layıktır*.

21 Doğru kişinin dili birçoğunu besler
Fakat ahmaklar anlayış* eksikliğinden ölür.

22 RAB'bin bereketidir zengin eden
Ve RAB buna dert katmaz.

23 Kötülük yapmak bir ahmak için oyun gibidir
Ve bilgelik de anlayışlı bir adam için aynı şeydir.

24 Kötünün korktuğu ne ise başına gelecektir
Ve doğrunun arzusu kabul edilecektir.

25 Kasırga geçerken kötü kişi artık yoktur.
Fakat doğrunun temeli sonsuzdur.

26 Dişler için sirke ve gözler için duman ne ise,
Tembel biri de kendisini gönderen için öyledir.

27 RAB korkusu günler uzatır
Fakat kötünün yılları kısaltılacaktır.

28 Doğrunun umudu sevinmektir
Fakat kötünün beklentisi yok olur.

29 RAB'bin yolu dürüst olana kaledir
Fakat kötülük işçileri içinse yıkımdır.

30 Doğru kişi asla sarsılmayacak
Fakat kötüler ülkede oturmayacak.

31 Doğru kişinin ağzı bilgelikle taşar
Fakat sapkın dil kesilecektir.

32 Doğru kişinin dudakları makbul sözü ortaya koyar

* 10:21 anlayış: *Lit.* yürek.

Fakat kötünün ağzın ise sapkın olanı.

BÖLÜM 11

1 Hileli terazi RAB'be iğrençtir
Fakat doğru bir tartı ise O'nun hoşnutluğudur.

2 Gurur geldiğinde o zaman utanç gelir
Fakat bilgelik alçakgönüllüler iledir.

3 Doğruların dürüstlüğü onlara rehberlik eder
Fakat hainin kalleşliği onları yıkıma götürecektir.

4 Gazap günü servet fayda etmez
Fakat doğruluk ölümden kurtarır.

5 Doğruluğun utançsızlığı onun yolunu düzleyecek
Fakat kötü olan kendi kötülüğüyle düşecek.

6 Dürüstlerin doğruluğu onları kurtaracak
Fakat hainler *kendi* hırslarıyla tutulacaklar.*

7 Kötü bir adam öldüğünde beklentisi yok olacak
Ve güçlü adamların umudu çürüyerektir.

8 Doğru kişi sıkıntıdan kurtarılır
Ve kötü kişi kendi yerine girer.*

9 Tanrısız adam ağzı komşusunu yıkıma götürür
Fakat doğrular bilgi sayesinde kurtulacaktır.

10 Doğrular başarılı olduğunda şehre sevinç gelir
Ve kötüler öldüğünde sevinç çığlıkları atılır.*

11 Dürüstlerin bereketlemesiyle şehir yüceltilir*
Fakat kötünün ağzıyla şehir yıkılıp batırılır.

12 Komşusunu küçümseyen sağduyudan* yoksundur
Fakat anlayışlı bir adam sessizliği korur.

13 Dedikoducu olan biri sırları açıklar
Fakat güvenilir kimse* mevzuları saklı tutar.

14 Rehberi olmayan yerde halk düşer
Fakat danışmanların bolluğu kurtuluştur.*

* 11:6 tutulacaklar veya yakalanacaklar.

* 11:8 Ve kötü kişi kendi yerine girer: “*Ve kötü kişi kendi ait olduğu kötü yere girer*” anlamında.

* 11:10 Ve kötüler öldüğünde sevinç çığlıkları atılır: *Lit.* Ve kötüler öldüğünde sevinç çığlıkları vardır.

* 11:11 Dürüstlerin bereketlemesiyle şehir yüceltilir: “*Dürüstlerin bereketlemesiyle şehir bereketlenir; Dürüstlerin bereketlemesiyle şehir iyi yere gelir*” anlamında.

* 11:12 sağduyu: *Lit.* yürek.

* 11:13 güvenilir olan: *Lit.* ruhun sadıklığı; sadık ruh.

* 11:14 kurtuluştur: “*zaferdir*” anlamında.

15 Yabancıya kefil olan kesinlikle acı çekecek
Fakat kefil olmaktan nefret edense güvenlidir.

16 Kibar bir kadın onur kazanır
Ve zorba adamlar servet kazanır.

17 Merhametli adam kendi canına iyilik eder
Fakat zalim adam kendi bedenini sıkıntıya sokar.

18 Kötü kişi aldatıcı ücret kazanır
Fakat doğruluk eken gerçek bir ödül *alır*.

19 Doğrulukta sadık olan yaşama
Ve kötülüğü izleyen kendi ölümüne.*

20 Yürekte sapkın olanlar RAB'be iğrençtir
Fakat yolu suçsuz olanlar RAB'bin hoşnutluğudur.

21 Mutlaka kötü adam cezasızlığa gitmeyecek
Fakat doğruların soyu kurtarılacaktır.

22 Domuzun burnundaki altın bir halka *gibidir*
Sağgörü yoksunu güzel bir kadın.

23 Doğrunun isteği sadece iyiliktir,
Kötülerin beklentisi gazaptır.

24 Dağıtan biri var, daha fazla çoğaltır
Ve saklayan biri var, adilce vermiyor,
ancak yalnızca yokluk *görür*.

25 Bereketli can * rahatlığa erecek**
Ve su verenin kendisine su verilecek.

26 Kim tahıl istiflerse halk onu lanetleyecek
Fakat bereketler onu satanın başı üzerine olacaktır.

27 Gayretle iyiliği arayan beğeni kazanır
Fakat kötülüğü yoklayan kötülüğe uğrayacak.

28 Zenginliğe güvenen düşecek
Fakat doğrular yaprak gibi gelişecek.

29 Evine sıkıntı çektirenin mirası yel olacak
Ve ahmaklar yürekten bilgelere kul olacaktır.

* 11:19 “Doğrulukta sadık olan yaşam *kazanır* Ve kötülüğü izleyen kendine ölüm *getirir*” anlamında.

* 11:25 Bereketli can: “*bereketleyen adam*” anlamında.

** 11:25 rahatlığa erecek: *Lit. Şişmanlayacak.*

30 Doğrunun meyvesi yaşam ağacıdır
Ve canları kazanan bilgedir.

31 Eğer doğru olan dünyada ödüllendirilecekse
Kötüler ve günahkarlar daha fazlasını *alır*.

BÖLÜM 12

1 Terbiyeyi seven bilgiyi de sever
Fakat azarlanmaktan nefret eden aptaldır.

2 İyi bir adam RAB'den iyilik alır
Fakat O kötüye alet olan adamı suçlar.

3 Bir adam kötülükle pekiştirilemez
Fakat doğruların kökü sökülemeyecek.

4 Erdemli kadın kocasının tacıdır
Fakat utandıran kadın kocasının kemiklerinde çürüklük gibidir.

5 Doğruların düşünceleri adil,
Kötülerin öğütleri aldatıcıdır.

6 Kötülerin sözleri kan için pusuda bekler
Fakat doğruların ağzı onları kurtaracaktır.

7 Kötüler yıkılır ve yok olur
Fakat doğrunun evi ayakta kalacaktır.

8 Bir adam içyüzüne göre övülür
Fakat yüreğinde sapkın olan biri küçümsenecektir.

9 Bir köle sahibi olmak ve küçük görülmek daha iyidir
Kendini onurlandıran ve ekmeksiz kalandan.

10 Doğru bir adam hayvanının hayatıyla ilgilidir
Fakat kötünün sevecenliği zalimcedir.

11 Toprağını işleyenin ekmeği bol olacaktır,
Fakat boş *şeylerin* peşinden giden yürekten * yoksundur.

12 Kötü kişi kötü adamların ganimetini arzular
Fakat doğru kişilerin kökü ürün verir.

13 Kötü bir adam dudaklarının suçuyla tuzağa düşer
Fakat doğru kişi sıkıntıdan kurtulacaktır.

14 Bir adam ağzının meyvesiyle iyiliğe doycaktır
Ve bir adamın elinin işleri ona geri dönecektir.

15 Bir ahmağın yolu kendi gözlerinde doğrudur
Fakat öğüde kulak veren bilge adamdır.

16 Bir ahmağın sinirlendiği derhal belli olur
Fakat sağgörülü adam utancı örter.

* 12:11 yürekten: "sağduyudan" anlamında.

17 Nefesi dürüst olan doğruyu söyler
Fakat yalancı tanık ise hile.

18 Düşüncesizce konuşan biri bir kılıç saplar gibidir
Fakat bilgelerin dili şifa getirir.

19 Doğru sözlü dudaklar sonsuza kadar kalacaktır
Fakat yalancı bir dil sadece bir an içindir.

20 Kalbinde hile olanlar kötülük aletidir
Fakat barışı öğütleyenlerde sevinç vardır.

21 Doğrunun başına zarar gelmez
Fakat kötüler sıkıntıyla doludur.

22 Yalancı dudaklar RAB'be iğrençtir
Fakat sadakatle çalışanlar O'nun hoşnutluğudur.

23 Sağgörülü bir adam bilgiyi saklar
Fakat aptalların yüreği aptallığı ilan eder.

24 Çalışkanların eli egemen olacak
Fakat gevşeklik angaryaya götürecektir.

25 Kaygılı yürek bir adamı çökertir
Fakat iyi bir söz memnun eder.

26 Doğru kişi komşusuna bir rehberdir
Fakat kötülerin yolu onları saptırır.

27 Tembel bir adam avını kızartamaz
Fakat değerli servet edinen bir adam özenle çalışandır.

28 Doğruluğun yolu yaşamdır
Ve orası ölümün olmadığı yoldur

BÖLÜM 13

1 Bilge oğul babasının terbiyesini kabullenir
Fakat alaycı kişi azarlanmayı dinlemez.

2 Bir adam ağzının meyvesinden iyiliği yer.
Fakat hainlerin arzusu zorbalıktır.

3 Ağzını koruyan canını korur;
Dudaklarını büyük açan yıkıma gider.

4 Tembel canı çeker ve hiçbir şey *elde etmez*
Fakat özenle çalışan can şişmanlar.

5 Doğru adam yalandan nefret eder
Fakat kötü adam iğrençlik ve utançla işler.*

6 Dürüstlük yolunda olanı doğruluk korur
Fakat kötülük günahkârı çökertir.

7 Kendini zengin gösteren biri vardır fakat hiçbir şeyi yoktur,
Kendini fakir gibi gösteren *biri* vardır ama varlığı çoktur.

8 Bir adamın serveti* yaşamının fidyesidir
Fakat fakir tehdit duymaz.

9 Doğruların ışığı sevinçtir*
Fakat kötülerin çırası söner.

10 Küstahlıkla gelen sadece kavgadır
Fakat öğüt dinleyen ise bilgedir.

11 Boş şeyle *kazanılan* servet gittikçe azalır
Fakat toplayanlar emekle çoğaltır.

12 Ertelenen umut kalbi hasta eder
Fakat gerçekleşen dilek yaşam ağacıdır.

13 Sözü küçümseyen ona borçlu kalır
Fakat emirden korkan ödüllendirilecektir.

14 Bilgelerin öğretisi yaşam pınarıdır
Ölüm tuzaklarından dönmek için.

15 İyi anlayış iyilik üretir
Fakat hainlerin yolu zordur.

16 Her sağgörülü adam bilgiyle işler

* 13:5 *Lit.* Fakat kötü adam kötü koku ve utanca sebep olur.

* 13:8 Bir adamın serveti *ya da* Bir adamın varlığı (zenginliği).

* 13:9 *Lit.* Doğruların ışığı parlak yanar.

Fakat bir ahmak ahmaklık yayar.

17 Kötü bir ulak sıkıntıya düşer
Fakat güvenilir bir elçi şifa *getirir*.

18 Terbiyeye aldırmayana fakirlik ve utanç gelir
Fakat azarlamaya dikkatle bakan ise onurlandırılacaktır.

19 Dilek anlaşılınca cana tatlıdır
Fakat ahmaklara kötülükten ayrılmak iğrençtir.

20 Bilgelerle yürüyen adamlar bilge olacaktır
Fakat ahmakların yoldaşı zarar acısı çekecektir.

21 Felaket günahkârları takip eder
Fakat doğrular bollukla ödüllendirilecektir.

22 İyi bir adam oğullarının oğullarına miras bırakır
Ve günahkârın serveti doğrular için biriktirilir.

23 Bol ürün fakirin nadasa bırakılmış toprağındadır
Fakat haksızlıkla bu süpürülüp atılır.

24 Oğlundan değneğini esirgeyen ondan nefret ediyordur
Fakat onu seven özenle terbiye eder.

25 Doğru kişi canı doyana kadar yer
Fakat kötünün midesi muhtaçtır.

BÖLÜM 14

1 Bilge kadın evini kendi yapar
Fakat ahmak kadın onu kendi elleriyle yıkar.

2 Doğruluğunda yürüyen, RAB'den korkar
Fakat yollarında sapmış olan, RAB'bi hor görür.

3 Ahmağın ağzındaki gururun bir sopasıdır*
Fakat bilgenin dudakları onları korur.

4 Öküzlerin olmadığı yerde yemlik temizdir
Fakat fazla ürün artışı öküzün gücüyledir.

5 Güvenilir bir tanık yalan söylemeyecek
Fakat yalancı bir tanık yalan solur.

6 Bir alaycı bilgelik arar ve bulamaz
Fakat bilgi anlayış sahibi için kolaydır.

7 Bir ahmağın karşısından çekil
Ya da bilgi dudaklarını bilmeyeceksin.

8 Sağgörünün bilgeliği kendi yolunu anlamaktır
Fakat ahmakların ahmaklığıysa aldanmaktır.

9 Ahmaklar suçla alay eder
Fakat iyi niyet doğrular arasındadır.

10 Yürek kendi acılığını bilir
Ve bir yabancı yürek sevincini paylaşmaz.

11 Kötünün evi yerle bir edilecek
Fakat doğrunun çadırı bayındır kılınacak.

12 Bir yol vardır, bir adam için doğrudur
Fakat sonu ölümün yoludur.

13 Kahkahada bile yürek acı içinde olabilir
Ve sevincin sonunda keder olabilir.

14 Yüreği dönek olan yollarının payını alacaktır
Fakat iyi bir adam kendisine yeterlidir.*

15 Budala her şeye inanır
Fakat sağgörülü adam adımlarına dikkat eder.

16 Bilge adam korkar* ve kötülükten döner

* 14:3 Ahmağın ağzı gururun sopasıdır: “Ahmağın ağzı kendisini cezalandırır” anlamında.

* 14:14 Fakat iyi bir adam kendisine yeterlidir: *Lit.* Fakat iyi bir adam kendiyle olacaktır.

* 14:16 korkar: “dikkatlidir” anlamında (*Bilge adam dikkatlidir ve kötülükten döner*).

Fakat bir ahmak kibirli ve dikkatsizdir.

17 Çabuk öfkelenen ahmakça işler
Ve kötülüğe alet olan bir adamdan nefret edilir.

18 Budala ahmaklığı miras alır
Fakat sağgörülüler bilgi ile taçlanır.

19 Kötüler iyilerin önünde diz çökecek
Ve kötüler doğruların kapısında.

20 Fakirden nefret edilir, komşusu tarafından bile.
Fakat zengini sevenlerse çoktur.

21 Komşusunu hor gören günah işler
Mazluma lütfedene ne mutlu.

22 Kötülüğe alet olan yoldan sapmaz mı?
Fakat şefkat ve gerçek iyiliğe alet olanlarıdır.

23 Her emekte kazanç vardır
Fakat dudakların sözü sadece yoksulluk.*

24 Bilgelerin tacı zenginlikleridir,
Ahmakların ahmaklığı ahmaklıktır.

25 Dürüst bir tanık yaşamları kurtarır
Fakat yalan soluyanlar haindir.

26 RAB korkusunda sağlam güven vardır
Ve onun çocuklarına da sığınak yer olacaktır.

27 RAB korkusu yaşam kaynağıdır
Birinin ölüm tuzaklarından dönebilmesi için.

28 Bir kralın görkemi bir halkın çokluğundadır
Fakat halk yokluğu prensin mahvolmasıdır.

29 Öfkelenmekte yavaş olanın anlayışı büyüktür
Fakat çabuk kızan ahmaklığı yükseltir.

30 Huzurlu yürek beden için yaşamdır
Fakat hırs kemiklere çürüklüktür.

31 Fakiri ezen onun Yaratanı'nı hor görür
Fakat yoksula lütfekar olan Yaratanı'ı onurlandırır.

* 14:23 Fakat dudakların sözü sadece yoksulluk: "Fakat boş laf sadece yoksulluğa götürür" anlamında.

32 Kötü olan kendi yanlışlarıyla yıkılır
Fakat doğru olan öldüğünde sığınacak bir yeri vardır.

33 Yüreğinde bilgelik yatanın anlayışı vardır
Fakat ahmakların içleri bilinir.

34 Doğruluk bir ulusu yüceltir
Fakat günah halk için utançtır.

35 Kralın lütfü bilgelikle işleyen bir hizmetçiyedir
Fakat öfkesi utanç getirenedir.

BÖLÜM 15

1 Yumuşak cevap gazabı yatıştırır
Fakat yaralayıcı söz öfkeyi uyandırır.

2 Bilgenin dili bilginin kabul edilmesini sağlar
Fakat ahmakların ağzından ahmaklık fıskırır.

3 RAB'bin gözleri her yerdedir
Kötüleri ve iyileri izleyerek.

4 İyileştirici dil yaşam ağacıdır
Fakat sapkın olanı ise ruhu yaralar.

5 Bir ahmak babasının terbiyesini reddeder
Fakat azarlamaya dikkat edense sağgörüldür.

6 Bol varlık doğrunun evindedir
Fakat sıkıntı kötünün gelirindedir.

7 Bilgelerin dudakları bilgi yayar
Fakat ahmakların yüreği böyle değildir.

8 Kötünün kurbanı RAB'be iğrençtir
Fakat doğrunun duası O'nun hoşnutluğudur.

9 Kötünün yolu RAB'be iğrençtir
Fakat O doğruluğun peşine düşeni sever.

10 Sert disiplin yolu terk eden içindir,
Azarlanmaktan nefret eden ölecektir.

11 Ölüm ve yıkım diyarı RAB'bin önündedir,
Adem oğullarının yüreği nerede kaldı ki.

12 Bir alaycı kendisini azarlayanı sevmez,
Öylesi bilgelere gitmeyecek.

13 Sevinçli bir yürek neşeli bir yüz yapar
Fakat yürek üzgünse ruh kırılmıştır.

14 Anlayışlı yürek bilgi arar
Fakat ahmakların ağzı ahmaklığı besler.

15 Mazlumun bütün günleri kötüdür
Fakat neşeli* yürek sürekli bir ziyafettir.

16 RAB korkusuyla az olan daha iyidir
Büyük hazine ile ve karmaşıklık içinde olmaktadır.

* 15:15 neşeli: *Lit. iyi.*

17 Sevgi olan yerde bir kase sebze daha iyidir
Nefret olan yerdeki bir besili danadansa.

18 Kızgın adam çatışmayı uyandırır
Fakat öfkelenmekte yavaş olan kavgayı yatıştırır.

19 Tembelin yolu dikenli bir çit gibidir
Fakat doğrunun patikası ana yoldur.

20 Bilge bir oğul bir babayı memnun eder
Fakat bir ahmak adam annesini küçümser.

21 Sağduyudan * yoksun olana ahmaklık sevinçtir
Fakat anlayışlı bir adam düz yolda yürür.*

22 Müzakeresiz planlar hayal kırıklığıdır
Fakat danışmanların çokluğuyla onlar başarır.

23 Bir adamın uygun bir cevapla sevinci vardır
Ve ne güzeldir zamanında olan söz.

24 Bilgeler için yaşam yolu yukarıdadır,
Böylece kişi ölümler diyarından uzak olabilsin diye.

25 Gururlunun evini RAB yıkar
Fakat O dul kadının sınırını korur.

26 Kötü planlar RAB'be iğrençtir
Fakat hoş sözler paktır.

27 Yasa dışı kazancın sahibi kendi evine sıkıntı getirir
Fakat rüşvetten nefret eden yaşayacaktır.

28 Doğrunun yüreği cevabını iyi tartar
Fakat kötünün ağzı kötü şeyler saçar.

29 RAB kötülerden uzaktır
Fakat O doğruların duasını işitir.

30 Işıldayan gözler yüreği sevindirir,
İyi haber kemiği güçlendirir.

31 Kulağı yaşam veren azarlamayı dinlemede olan
Bilgeler arasında konaklayacak.

32 Terbiyeden kaçınan kendini hor görür,
Fakat azarlamayı dinleyen anlayış* kazanır.

* 15:21 sağduyu: *Lit.* yürek

* 15:21 Fakat anlayışlı bir adam düz yolda yürür: “*Fakat anlayışlı bir adam dürüst (doğru; yasal) bir yaşam sürer*” anlamında.

33 RAB'den korkmak bilgelik öğretir
Ve onurdan önce alçakgönüllülüktür.*

* 15:32 anlayış: *Lit.* yürek.

* 15:33 Ve onurdan önce alçakgönüllülüktür: “Ve onurdan önce alçakgönüllülük *gelir*” anlamında.

BÖLÜM 16

1 Yüreğin planları adama aittir
Fakat dilin cevabı RAB'dendir.

2 Bir adamın bütün yolları kendi görüşünde temizdir
Fakat ruhları* tartan RAB'dir.

3 İşlerini RAB'be ada
Ve planların gerçekleşecektir.

4 RAB her şeyi amacına uygun yaptı,
Kötü kişinin kötü gününü bile.

5 Yüreğinde gurur olan herkes RAB'be iğrençtir
Mutlaka o cezasız kalmayacak.

6 Şefkat ve gerçek ile günaha kefaretilir
Ve RAB korkusuyla biri kötülükten uzak durur.

7 Bir adamın yolları RAB'bi hoşnut ettiğinde
O düşmanlarını bile onunla barıştırır.

8 Doğrulukla *edinilen* birazcık şey daha iyidir
Haksızlıkla büyük gelirdense.

9 Adamın yüreği* onun yolunu planlar
Fakat adımlarını RAB yönlendirir.

10 İlahi bir karar kralın dudaklarındadır,
Onun ağzı yargılamada sadakatsiz olmamalıdır.*

11 Doğru bir terazi ve ölçü RAB'be aittir,
Torbadaki bütün ağırlıklar O'nun işidir.*

12 Kralların kötülük etmesi iğrençtir
Çünkü bir taht doğruluk üzerinde kurulur.

13 Doğru dudaklar kralların zevkidir
Ve dürüst konuşan sevilir.

14 Bir kralın gazabı ölüm habercileridir
Fakat bilge bir adam onu yatıştırır.

15 Bir kralın yüzünün aydınlığı yaşamdır

* 16:2 ruhları: “amaçları; niyetleri” anlamında.

* 16:9 yüreği: “aklı” anlamında.

* 16:10 Onun ağzı yargılamada sadakatsiz olmamalıdır: “Onun ağzından çıkan adalete ters olmamalıdır; Onun ağzından çıkan adalet açısından hatalı olmamalıdır” anlamında.

* 16:11 Torbadaki bütün ağırlıklar O'nun işidir: “Torbadaki bütün ağırlıklar O'nu ilgilendirir” anlamında.

Ve lütfu son yağmuru getiren bulut gibidir.

16 Bilgelik edinmek altından daha iyidir
Ve anlayış edinmenin seçilmesi gümüşten daha üstündür.

17 Doğruların ana yolu kötünden ayrılmaktır;
Yolunu kollayan canını korur.

18 Gurur yıkımın önündedir*
Ve kibirli bir ruh düşüşün önündedir.**

19 Aşağılananlar* arasında alçakgönüllü bir ruh iyidir,
Gururlularla ganimet paylaşmaktansa.

20 Söze dikkat eden iyilik bulacaktır
Ve bereketlenmiştir RAB'be güvenen.

21 Yürekte bilge olana anlayışlı denilecek
Ve dudakların tatlığı* ikna edici olmayı artırır.

22 Anlayış, ona sahip olan için yaşam kaynağıdır*
Fakat ahmakların terbiyesi ahmaklıktır

23 Bilgenin kalbi onun ağzına öğretir
Ve dudaklarına ikna edici olmayı katar.

24 Hoş sözler petek balı gibidir,
Cana tatlı ve kemiklere şifadır.

25 Yol vardır; bir adama doğrudur
Fakat sonu ölüm yoludur.

26 Bir işçinin iştahı onun için çalışır,
Çünkü onun açlığı* onu çalıştırır.

27 Değersiz adam kötülüğü kazar*
Onun dudakları kavurucu ateş gibidir.

28 Huysuz bir adam çekişmeyi körükler
Ve bir iftiracı can dostları ayırır.

* 16:18 Gurur yıkımın önündedir: “Gurur yıkımdan öncedir; yıkımdan önce gurur gelir” anlamında.

** 16:18 Ve kibirli bir ruh düşüşün önündedir: “Ve kibirli bir ruh düşüşten öncedir; ve düşüşten önce kibirli bir ruh gelir” anlamında.

* 16:19 Aşağılananlar: “aşağıda görülenler; ezilmiş olanlar, çaresiz olanlar” anlamında.

* 16:21 Dudakların tatlığı: “tatlı söz” anlamında.

* 16:22 kaynağıdır: “çeşmesidir” anlamında.

* 16:26 açlığı: Lit. ağzı

* 16:27 Değersiz adam kötülüğü kazar: “Değersiz adam kötülük için işler” anlamında.

29 Zorba bir adam komşusunu kötülüğe ikna eder
Ve onu iyi olmayan yola yönlendirir.

30 Sapkın şeyler yapmaya gözlerini kırpan biri
Dudaklarını kötülük yapmak için sıkıştırır.

31 Ağarmış baş görkem tacıdır,
Doğruluk yolunda elde edilir.

32 Kızmakta yavaş olan güçlüden daha iyidir
Ve ruhunu kontrol eden de bir kenti fethedenden *iyidir*.

33 Çekilen kura kucağa *düşer*
Fakat her karar RAB'dendir.

BÖLÜM 17

1 Kuru bir lokma ve beraberinde huzur
Kavgayla ziyafet dolu evden daha iyidir.

2 Bilgece işleyen bir hizmetkâr
alçakça işleyen bir oğula egemen olacak
Ve kardeşler arasında mirastan pay alacaktır.

3 Arıtma potası gümüş için ve fırın altın içindir
Fakat yüreği deneyen RAB'dir.

4 Kötülük eden kötü dudakları dinler
Bir yalancı da yıkıcı dile dikkat kesilir.

5 Yoksulla alay eden, onu yaratana sitem eder,
Felakete sevinen cezasız gitmeyecek.

6 Torunlar yaşlı adamların tacıdır
Ve oğulların görkemi babalarıdır.

7 Harika sözler bir ahmağa yakışmazsa
Bir prene de yalancı dudaklar hiç yakışmaz.

8 Sahibinin gözünde rüşvet bir lütuf taşıdır,*
Her nereye dönerse başarılı olur.

9 Sevgi arayan kişi suçları örter
Fakat konuları diline dolayan can dostları ayırır.

10 Anlayışlı adama bir azarlama
Ahmağa yüz darbe vurmaktan daha derine gider.

11 Bir isyankâr adam sadece kötülük arar,
Böylece bir zalim ulak ona karşı gönderilecektir.

12 Ahmaklığındaki bir ahmakla *karşılaşmak*
Bir adamın yavrularından edilmiş dişi bir ayı ile
karşılaşmasından *beterdir*.*

13 Kim iyiliğe karşı kötülük öderse
Kötülük onun evinden kötülük ayrılmaz.

14 Kavganın başlangıcı su sızıntısıdır,
Bu yüzden patlak vermeden önce çekişmeyi terk et.

15 Kim kötüyü aklar ve kim doğruyu mahkûm eder;

* 17:8 lütuf taşı: “*tılsım, muska, büyü*” anlamında

* 17:12 Ahmaklığındaki bir ahmakla *karşılaşmak* Bir adamın yavrularından edilmiş dişi bir ayı ile karşılaşmasından *beterdir*: *Lit.* Bırak, bir adam yavrularından edilmiş dişi bir ayı ile karşılaşsın; Ahmaklığındaki bir ahmakla *karşılaşmaktansa*.

Her ikisi de RAB'be iğrençtir.

16 Neden bir ahmağın elinde bir fiyat var
bilgelik satın almak için,
O *kişide* yürek yokken?*

17 Bir dost her zaman sever
Ve bir kardeş zor zamanlar için doğmuştur.

18 Sağduyudan* yoksun kişi el sıkışır
Ve komşusunun önünde kefil olur.

19 İsyanı seven kavgayı sever,
Kapısını yükseğe kaldıran yıkım arar.

20 Sapık yürekli olan iyilik bulmaz
Ve dilinde aldatı olan belaya düşer.

21 Bir ahmak sahibi olmak üzüntü *getirir**
Ve bir ahmağın babasının sevinci olmaz.

22 Sevinçli bir yürek iyileşmeye sebep olur
Fakat kırılmış bir ruh kemikleri kurutur.

23 Kötü bir adam gizli bir rüşvet alır
Adalet yollarını saptırmak için.

24 Bilgelik anlayışlı birinin önündedir
Fakat bir ahmağın gözleri yerin uçlarına doğrulmuştur.

25 Ahmak bir oğlan babasına bir keder
Ve onu doğurana acılıktır.

26 Doğru olanı cezalandırmak iyi değildir
Ne de asilleri dürüstlükleri için dövmek.

27 Sözlerini dizginleyenin bilgisi vardır
Ve sakın ruhlu biri anlayışlı bir adamdır.

28 Bir ahmak bile sustuğunda bilge zannedilir,
Dudakları kapalıyken sağgörülü *sayılır*.

* 17:16 yürek yokken: “*istek yok, istek olsa bile yetenek yok; sağduyu yok*” anlamında.

* 17:18 Sağduyu: *Lit.* yürek.

* 17:21 Bir ahmak sahibi olmak üzüntü getirir: “*Bir ahmağa baba olmak üzüntü getirir*” anlamında.

BÖLÜM 18

1 Kendi arzularını aramaya ayrılmış kimse
Bütün sağlam bilgeliğe karşı çekişmededir.

2 Bir ahmak anlamaktan hoşlanmaz
Fakat yalnızca kendi yüreğini * açıklar.

3 Kötü bir adam geldiğinde horlanma da gelir
Ve utanç ile ayıp.

4 Bir adamın ağzının sözleri derin sulardır
Bilgelik pınarı taşan bir ırmaktır.

5 Kötünün tarafını gözetmek iyi değildir
Ne de doğru olanı adalette bir kenara koymak.

6 Bir akılsızın dudakları çekişmeye yol açar
Ve ağzı dayağı davet eder.

7 Bir ahmağın ağzı kendisini harap eder
Ve onun dudakları canına tuzaktır.

8 Bir dedikoducunun sözleri tatlı lokma gibidir
Ve beden derinliklerine gider.

9 İşinde gevşek olan
Kendisine yıkım getirecek olana kardeştir.

10 RAB'bin adı güçlü kuledir,
Doğru olan O'na koşar ve güvenlikte * oturur.

11 Zengin bir adamın malı onun güçlü şehridir
Ve yüksek bir duvarlıdır onun hayalinde.

12 Adamın yüreğinin yıkımından öncesi gururdur
Fakat alçakgönüllülük onurdan öncedir.

13 Dinlemeden önce bir cevap veren kişi
Ona ahmaklık ve utançtır.*

14 Bir adamın ruhu hastalığında dayanabilir
Fakat kırık bir ruhu kim taşıyabilir?

15 Sağgörünün kalbi bilgi edinir
Ve bilgenin kulağı bilgi arar.

16 Bir adamın armağanı onun için oda yapar*

* 18:2 yüreğini: “*aklım*” anlamında.

* 18:10 güvenlikte: *Lit.* yüksekte.

* 18:13 Ona ahmaklık ve utançtır: “*Kendisi için ahmaklık ve utançtır*” anlamında.

Ve kendisini büyük adamların önüne çıkarır.

17 Duruşmada ilk iddia haklı *görünür*,
Başkası gelir ve onu sorgular.

18 Bir kura münakaşayı sona erdirir
Ve güçlüleri ayrı tutar.

19 Gücenmiş bir kardeş güçlü şehirden *zordur*
Ve münakaşalar bir kalenin sürgüleri gibidir.

20 Bir adamın midesi ağzının meyvesi ile doyurulacaktır,
O dudaklarının ürünüyle doyurulacaktır.

21 Ölüm ve yaşam dilin elindedir,
Onu sevenler meyvesini yer.

22 Bir hanım* bulan iyi bir şey bulur
Ve RAB'den beğeni kazanır.

23 Yoksul adam yalvararak söyler
Fakat zengin adam cevabında serttir.

24 Çok arkadaşların bir adamı yıkıma *gidebilir**
Fakat seven biri** vardır; bir kardeşten yakındır.

* 18:16 kendisine oda yapar: “ona yer açar; bir yer kazandırır; yolunu açar” anlamında.

* 18:22 hanım: *Lit.* karı (eş).

* 18:24 Çok arkadaşların bir adamı yıkıma *gidebilir*: “çok kişiye yoldaş olan bir adam” anlamında.

** 18:24 seven biri: “dost” anlamında.

BÖLÜM 19

1 Kendi doğruluğunda yürüyen yoksul bir adam daha iyidir
Dudaklarında sapkınlık olan ve ahmak birinden.*

2 Bir kişi için bilgisiz olmak da iyi değildir
Ve ayaklarıyla acele eden günaha düşer.

3 Adamın ahmaklığı onun yolunu çökertir
Ve onun yüreği RAB'be karşı hiddetlenir.

4 Varlık çok dostlar katar
Fakat bir fakir adam arkadaşından ayrı düşer.

5 Yalancı bir tanık cezasız kalmayacak
Ve yalan soluyan kaçamayacak.

6 Birçoğu cömert bir adamın iyiliği için yalvaracak
Ve her adam bir arkadaşdır kendisine armağanlar verene.

7 Fakir bir adamın bütün kardeşleri ondan nefret eder,
Dostları ondan ne kadar çok uzaklaşırlar.
O sözlerle kovalasa onlar yoktur.

8 Yürek* edinen kendi canını sever,
Anlayışı koruyan iyilik bulacaktır.

9 Yalancı bir tanık cezasız kalmayacak
Ve yalan soluyan mahvolacak.

10 Gösteriş bir ahmağa uygun değilse
Bir kölenin de soylulara egemen olması
hiç uygun değildir.

11 Bir adamın sağgörüsü onu kızmakta yavaşlatır
Ve bir suçu görmezlikten gelmek onun görkemidir.

12 Kralın gazabı bir aslanın kükremesi gibidir
Fakat lütfu çayır üzerine düşen çiy gibidir.

13 Ahmak bir oğul babasına yıkımdır
Ve bir karının münakaşaları sürekli bir su damlaması gibidir.

14 Ev ve varlık babalardan mirastır
Fakat sağgörülü kadın RAB'dendir.

15 Tembellik derin bir uykuya düşürür
Ve aylak bir can açlık acısı çekecek.

* 19:1 Dudaklarında sapkınlık olan ve ahmak birinden: “Sözlerinde sapkınlık olan ve ahmak birinden” anlamında.

* 19:8 Yürek: burada “karakter veya anlayış veya bilgelik” anlamına gelebilir.

16 Emirleri koruyan canını korur,
Kendi yollarını hor gören ölecektir.

17 Fakir bir adama iyilik eden RAB'be ödünç verir
Ve kârını RAB ona ödeyecektir.

18 Umut varken oğlunu terbiye et
Ve onun ölümüne yol açanı isteme.

19 Çok kızgın bir *adam* cezasını çekecektir
Kurtarsan da hep aynısını yapman gerekir.

20 Öğüdü dinle ve terbiyeyi kabul et ki,
Bilge olasın kalan günlerin boyunca.

21 Bir adamın yüreğinde planlar çoktur
Fakat RAB'bin öğüdü duracaktır.

22 Bir adamı sevdiren onun sadakatidir
Ve fakir olmak yalancı olmaktan daha iyidir.

23 RAB korkusu yaşamdır;
Bir kimse doymun uyusun,
kötülük tarafından ziyaret edilmesin diye.

24 Tembel sahana elini daldırır,
Ağzına geri götürmeyecek.

25 Bir alaycıyı döv; ve budala açığöz olur
Fakat anlayışlı birini azarla ve o bilgi ayırt edecektir.

26 Babaya saldıran, anneyi kovan biri
Bir utanç ve yüzkarası oğuldur.

27 Oğlum, terbiyeyi dinlemeye kulak tıkayan
Bilgi sözlerinden ayrı düşer.

28 Ciddiyetsiz bir tanık adaletin bir alaycısı olur
Ve kötülerin ağzı kötülük yayar.

29 Yargılar alaycılar içindir,
Ve dayaklar ahmakların sırtları içindir.

BÖLÜM 20

1 Şarap bir alaycıdır, sert içki bir arbede çıkarandır,
Kim onunla sarhoş olursa bilge değildir.

2 Bir kralın dehşeti bir aslanın kükremesi gibidir,
Onu kızdırmak için kışkırtanın yaşamına bedeldir.*

3 Kavgadan kaçınmak bir adam için onurdur
Fakat herhangi bir ahmak haykıracaktır.*

4 Sonbahardan sonra çift sürmeyen tembel
Hasat zamanı dilenir ve bir şey bulmaz.

5 Bir adamın yüreğindeki bir plan derindeki sudur
Fakat anlayışlı bir adam onları açığa çıkarır.

6 Çoğu bir adam kendi sadakatini ilan eder
Fakat güvenilir bir adamı kim bulabilir?

7 Kendi dürüstlüğünde yürüyen doğru bir adam:
Bereketlenmiştir kendisinden sonraki oğulları.

8 Yargı kürsüsünde oturan bir kral
Bütün kötülüğü gözleriyle dağıtır.

9 Kim <<Kalbimi temizledim,
Günahımdan arındım>> diyebilir?

10 Farklı ağırlık ve farklı ölçü:
Her ikisi de RAB'be iğrençtir

11 İşleriyle bir çocuk kendini belli eder;
Yaptıkları pak ve doğru mu, değil mi?

12 İşiten kulak ve gören göz;
Her ikisini de RAB yarattı.

13 Uykuyu sevme yoksullaşmayasın diye
Gözlerini aç,* ekmekle** doyurulacaksın.

14 Alıcı <<kötü, kötü>> der
Fakat yoluna gittiğinde, o zaman *aldığıyla* övünür.

15 Altın ve bol mücevher* vardır;

* 20:2 Onu kızdırmaya kışkırtan kendi yaşamına karşı günah işler.

* 20:3 Fakat herhangi bir ahmak haykıracaktır: “*Fakat herhangi bir ahmak hemen patlayacaktır*” anlamında.

* 20:13 Gözlerini aç: “*uyanık kal; çalış*” anlamında.

** 20:13 ekmekle: “*yiyecek*” anlamında.

Fakat bilginin dudakları daha değerli bir şeydir.

16 Biri bir yabancı için kefilse giysisini al
Ve yabancılar için o kişiyi rehin tut

17 Hileyle kazanılan ekmek bir adama tatlıdır
Fakat sonradan onun ağzı çakılla doldurulacaktır.

18 Planları danışarak hazırla
Ve bilge öğütle savaşarak.

19 İftiracı olan sırları açıklar,
Bu nedenle bir dedikoducu ile görüşme.

20 Babasına ya da anasına lanet okuyanın
Çırası karanlık vakitte sönecek.

21 Başlangıçta çabucak ele geçen bir miras:
Sonunda bereketli olmayacak.

22 <<Kötülük olarak geri ödeyeceğim>> deme;
RAB’bi bekle ve O seni kurtaracaktır.

23 Farklı tartılar RAB’be iğrençtir
Ve hileli terazi iyi değildir.

24 Adamın adımları RAB’denidir;
Öyleyse adam kendi yolunu nasıl anlayabilir?

25 Bir adam için acele ile <<kutsaldır>>* demesi bir tuzaktır;
Ve sonra yeminler hesap sorar.

26 Bilge bir kral kötülerini savurur
Ve *harman döver gibi* onların üzerinden sürer.

27 Bir adamın ruhu RAB’bin çırasıdır,
İç varlığının derinliklerini araştırır.

28 Sadakat ve gerçek kralı korur
Ve o tahtını doğrulukla yüceltir.

29 Genç adamların görkemi onların güçleridir
Ve yaşlı adamların onuru onların ağarmış saçlarıdır.

30 Yaralayan çizikler kötülüğü silip süpürür
Ve dayaklar iç varlığın derinliklerini.

* 20:15 Antik çağda değerli taşların farklı isimleri olabiliyordu. Yakut ya da kırmızı mercan ya da başka bir kırmızı değerli taş olabilir.

* 20:25 Bir adam için acele ile <<kutsaldır>> demek tuzaktır: *acele ile adak adamak iyi değildir*” anlamında.

BÖLÜM 21

1 Kralın yüreği RAB'bin elinde su kanalı *gibidir*,
O nereye isterse çevirir.

2 Her adamın yolu kendi gözünde doğrudur
Fakat RAB yürekleri tartar.

3 Doğruluk ve adaletin yerine getirilmesi
RAB tarafından daha çok istenir,
kurban sunulmasındansa.

4 Küstah gözler ve gururlu yürek;
Kötülerin çırası günahdır.

5 Çalışkanın planları elbette bollukla,
Aceleci herkes elbette yoklukla.

6 Yalancı dille edinilen hazine
Geçici bir buğudur, ölümün peşindedir.

7 Kötülerin zorbalığı onları sürükleyip atar
Çünkü onlar adaletle işlemeyi reddettiler.

8 Suçlu bir adamın yolu çarpıktır
Fakat pak olana gelince, yaptıkları doğrudur.

9 Damın bir köşesinde oturmak daha iyidir
Yaygaracı kadınla aynı evi paylaşmaktansa.

10 Kötünün canı kötülüğü arzular;
Kendi gözünde komşusuna iyilik yoktur.

11 Alaycı cezalandırıldığında budala kişi bilge olur
Fakat bilge eğitildiğinde bilgiyi kabul eder.

12 Doğru Biri* kötünün evini dikkatle gözler,
Kötüleri yıkıma saptırır.

13 Yoksulun feryadına kim kulak tıkarsa
Kendisi feryada düşecek ve cevap verilmeyecektir.

14 Gizlice verilen armağan öfkeyi bastırır
Ve koyna *sokulan* rüşvet de gazabı *yatıştırır*.

15 Adaletin yerine gelmesi doğru olan için sevinçtir
Fakat kötülük işçileri içinse dehşet.

16 Anlayıştan sapmış bir adam

* 21:12 Doğru Biri: “RAB” anlamında.

Ölümler topluluğunda olacaktır.

17 Zevke düşkün olan yoksul bir adam;
Şaraba ve zeytinyağına düşkün olan zengin olmayacak.

18 Kötü kişi doğru kişi için bir fidyedir
Ve hain de dürüstlerin yerine.

19 Çöl diyarında yaşamak daha iyidir,
Bir kavgacı ve can sıkıcı kadınla olmaktansa.

20 Bilgenin evinde değerli hazine ve zeytinyağı vardır
Fakat bir ahmak adam malını yok eder.

21 Doğruluk ve bağlılığı takip eden
Yaşam, doğruluk ve onur bulur.

22 Bilge bir adam güçlülerin şehrine saldırır
Ve güvendiklerinin gücünü yıkar.

23 Ağzını ve dilini tutan
Canını sıkıntıdan korur.

24 <<Gurur, kibir ve alaycı>> adlarıdır:
Arsızca küstahlıkla davranan kimsenin.

25 Tembelin arzusu onu ölüme koyar
Elleri çalışmayı reddettiği için.

26 O bütün gün açgözlülükle ister
Doğru kişi verir ve esirgemezken.

27 Kötülerin kurbanı iğrençtir,
Kötü niyetle getirince daha da fazla iğrenç.

28 Yalancı bir tanık mahvolacak
Fakat dinleyen adam sonsuza kadar konuşacaktır.

29 Kötü bir adam cesur bir yüz gösterir
Fakat dürüst olansa yolundan emindir.

30 Bilgelik yok ve anlayış yok
Ve RAB'be karşı *olabilecek* öğüt yok.

31 At savaş günü için hazırlanır
Fakat zafer RAB'be aittir.

BÖLÜM 22

1 İyi bir ad büyük zenginlikten daha caziptir,
İyilik gümüş ve altından daha üstündür.

2 Zengin ve yoksul ortak konuda bir araya gelir:
RAB onların hepsinin yaratandır.

3 Sağgörülü olan kötülüğü görür ve kendini saklar
Fakat budala devam eder ve cezalandırılır.

4 Alçakgönüllülük ve RAB korkusunun ödülü:
Zenginlik, onur ve yaşam.

5 Dikenler ve tuzaklar sapkınların yolundadır,
Kendisini koruyan böylelerinden uzak duracaktır.

6 Çocuğu gitmesi gereken yola göre yetiştir,
Yaşlandığında bile ondan ayrılmaz.

7 Zengin yoksullara egemen olur
Ve ödünç alan ödünç verenin kölesidir.

8 Haksızlık eken sıkıntı biçer
Ve kızgınlığının sopası yok olacaktır.

9 Cömert olan bereketlenecektir
Yemeğinin birazını yoksullara verdiği için.

10 Alaycıcıyı kov ve münakaşa bitecektir,
Çatışma ve utanç bile sona erecektir.

11 Yürek paklığını seven,
Güzel sözlerin sahibi, kral onun dostudur.

12 RAB'bin gözleri bilgiyi korur
Fakat O hain adamın sözlerini alt üst eder.

13 Tembel der ki, <<Dışarıda bir aslan var,
Sokaklarda öldürüleceğim.>>

14 Zina eden kadının* ağzı derin çukur gibidir,
RAB'bin lanetlediği oraya düşecektir.

15 Ahmaklık bir çocuğun kalbine bağlanmıştır,
Terbiye sopası onu ondan uzaklaştıracaktır.

16 Kendisine çoğaltmak için ya da zengine vermek için
Fakiri ezen sadece yoksulluğa düşer.*

* 22:14 Zina eden kadın: *Lit.* yabancı kadın.

17 Kulağın bilgelerin sözlerine meyilli olsun ve dinle
Ve aklını bilgime işle.
18 Hoş olacaktır onları içinde saklarsan eğer,
Onlar birlikte dudaklarında hazır olabilsinler diye.
19 RAB'be güvенеbilesin diye
Bugün sana, sana da bildirdim.
20 Senin için harika sözler yazmadım mı;
Öğüdün ve bilginin,
21 Gerçeğin sözlerinin güvenilirliğini bilesin diye,
Seni gönderene gerçeğin sözleriyle dönüp cevap verebilesin diye?

22 Fakiri, fakir olduğu için soyma
Ya da mazlumu mahkemede* ezme.
23 RAB onların davasını üstleneceği için
Ve onları soyanların canını soyar.*

24 Kızgın adamla ilişki başlatma
Ya da tez öfkelenenle yürüme;
25 Onun yollarını öğrenmeyesin
Ve kendin için bir tuzak almayasın diye.

26 El sıkışanlar arasında,
Borçlara kefil olanlar arasında olma.
27 Ödeyecek bir şeyin olmazsa,
Niçin biri altındaki döşeği alsın?

28 Atalarının belirlediği
Eski sınırın yerini değiştirme.

29 İşinde usta birini görüyor musun?
Kralların önünde duracaktır o,
Sıradan adamların önünde durmayacak o.

* 22:16 *Lit.* Kendisine çoğaltmak için fakiri ezen; Ya da zengine vermek için, sadece yoksulluğa düşer.

* 22:22 mahkemede: *Lit.* Kapıda.

* 22:23 Ve onları soyanların canını soyar: “*Ve onları soyanların canını alır*” anlamında.

BÖLÜM 23

1 Yöneten biriyle yemeğe oturduğunda
Önünde ne olduğunu dikkatlice göz önüne al.

2 Ve bıçağı kendi boğazına daya

Eğer iştahlı bir adamsan.

3 Onun lüks yemeklerini çekmesin canın,

Böylesi hile ekmeğidir.

4 Servet edinmek için kendini bitkin düşürme,

Bunu düşüncenden çıkar.

5 Gözlerini ona diktiğinde o gitmiştir.

Servet kesinlikle kanatlanır,

Göklere uçan bir kartal gibi.

6 Kem gözlü bir adamın ekmeğini yeme

Ya da onun çok lüks yemeklerini arzulama.

7 Çünkü o kendi içinde düşündüğü gibi biridir

Sana <<Ye ve iç>> der

Fakat kalbi seninle değildir.

8 Yediğin lokmayı geri kusacaksın

Ve iltifatlarını boşa harcarsın.

9 Bir ahmağın kulaklarına konuşma,

Sözlerinin bilgeliğini küçümseyeceği için.

10 Eski sınır taşlarını kımıldatma

Ya da babasızların * tarlasına girme.**

11 Çünkü onların Kurtarıcısı güçlüdür

Onların davasını sana karşı O yürütür.

12 Kalbini terbiyeye ver

Ve kulaklarını bilgi sözlerine.

13 Çocuğu terbiye etmekten çekinme,

Onu değnekle cezalandırmana rağmen ölmeyecek.

14 Ona değnekle cezasını vereceksin

Ve onun canını ölümler diyarından kurtarırısın.

15 Oğlum, eğer yüreğin bilge olursa

Benim kendi yüreğim de memnun olacaktır.

16 Ve iç varlığım * sevinecektir,

Dudakların doğru olanı konuştuğunda.

17 İzin verme kalbinin günahkârlara gıpta etmesine

Fakat RAB korkusunda yaşa bütün gün.

18 Elbette bir gelecek vardır

Ve umudun kesilmeyecektir.

* 23:10 babasızların: “öksüzlerin” anlamında.

** 23:10 tarlasına girme: “*tarlasında hak iddia etme*” anlamında (22:28, Tesniye 19:14; 27:17, Levililer 25:23).

* 23:16 iç varlığım: *Lit.* böbreklerim

19 Dinle oğlum ve bilge ol,
Ve yüreğini yolda tut.
20 Aşırı şarap içenlerle,
Et düşkünün oburlarla birlikte olma.
21 Çünkü aşırı içkici ve obur yoksulluğa yürüyecek
Ve uyşukluk paçavra giydirecektir.

22 Seni meydana getiren babanın sözlerini dinle
Ve yaşlandığı zaman anneni hor görme.
23 Gerçeği satın al ve satma;
Bilgelik ve eğitim ve anlayışı da.
24 Doğru kişinin babası fazlasıyla sevinecek
Ve bilge bir oğula baba olan onunla sevinecektir.
25 Baban ve annen hoşnut olsun
Ve seni doğuran sevinsin.

26 Oğlum, kalbini bana ver
Ve gözlerin yollarımda memnun olsun.
27 Bir fahişe derin bir çukur
Ve zina eden kadın dar bir kuyudur.
28 Elbette ki, o bir hırsız olarak pusuda bekler
Ve adamlar arasında hainleri çoğaltır.*

29 Vay kimde var? Üzüntü kimde var?
Çekişme kimde var? Şikayet kimde var?
Sebepsiz yaralar kimde var?
Gözlerde kızılık kimde var?
30 Şaraba oturup kalkamayanlar,
Karışık şaraplar aramaya gidenlerdir.
31 Bakma, şarabın kızıl rengine,
Kasede parıldarken,
Boğazdan aşağı güzelce süzülürken;
32 Sonunda bir yılan gibi ısırır
Ve bir engerek gibi sokar.
33 Gözlerin garip şeyler görecektir
Ve yüreğin sapkın şeyler dile getirecek.
34 Ve sen denizin ortasında yatan biri gibi olacaksın
Ya da gemi direğinin tepesinde yatan biri gibi.
35 <<Beni dövdüler, incinmedim,
Bana vurdular, bilmedim.
Ne zaman ayılacağım?
Tekrar içki arayacağım>> *dersin.*

* 23:28 Ve adamlar arasında hainleri çoğaltır: “*Ve adamlar arasında RAB’be ihanet etmeyi (RAB’be sadakatsizliği; imansızlığı) çoğaltır*” anlamında.

BÖLÜM 24

1 Kötü adamlara gıpta etme,
Onlarla birlikte olmayı arzulama.
2 Çünkü onların yürekleri zorbalık aletidir
Ve onların dudakları sıkıntı konuşur.

3 Bilgelikle bir ev yapılır
Ve o anlayışla kurulur;
4 Ve bilgi aracılığı ile odalar doldurulur
Her değerli ve güzel eşyayla.

5 Bilge bir adam güçlüdür
Ve bir bilgi adamı gücünü yükseltir.
6 Bilge rehber aracılığı ile savaşacaksın
Ve danışmanların bolluğunda zafer vardır.

7 Bilgelik çok yüksektir bir ahmak için,
Ağzını açmaz kent kapısında.

8 Kötülük yapmayı planlayanı
Adamlar kötülük aleti olarak çağıracaktır.
9 Ahmaklığın tasarısı günahdır
Ve alaycı kişi adamlar için iğrençtir.

10 Eğer sıkıntı gününde gevşersen
Gücün kısıtlanır.

11 Ölüme götürülenleri kurtar
Ve ölüme doğru sendeleyeni zapt et.
12 Eğer <<Bak, bunu bilmiyorduk>> desen de,
Yürekleri tartan O, bunları dikkate almaz mı?
Ve senin canını koruyan O, bilmez mi?
Ve adama işine göre karşılığını vermeyecek mi O?

13 Oğlum, bal ye, çünkü iyidir,
Evet, süzme bal damak için tatlıdır;
14 Bil ki, bilgelik budur canın için,
Eğer bulursan onu, o zaman bir geleceğin vardır
Ve umudun kesilmez.

15 Pusuya yatma, ey kötü adam, doğrulukta yaşayana karşı
Onun yaşadığı yeri yıkmaya kalkma.
16 Çünkü doğru bir adam yedi kez düşer ve yine kalkar
Fakat kötüler felakette yıkılır.

17 Düşmanın düştüğünde sevinme
Ve o tökezlediğinde yüreğin memnun kalmasın,
18 Eğer RAB görürse ve hoşnutsuz kalmasın,
Ve O'nun öfkesi düşmanından geri dönmesin.

19 Kızıp üzölme kötölük edenlere
Ya da kötölere kıskanma.
20 Çünkü gelecek yoktur kötü adam için,
Kandili söndürölcek kötölerin.

21 Oğlum, RAB'be ve krala saygı göster
Döneklerle ilişkide bulunma.
22 Çünkü onların felaketi aniden doğacak
Ve onların * ikisinden *gelecek* yıkımı kim bilir?

23 Bunlar da bilgelerin sözlereidir:

Yargılarken taraf tutmak iyi değildir.
24 Kötüye, <<haklısın>> diyeni
Halklar lanetleyecek, uluslar kınayacak.
25 Fakat *kötüyü* azarlayanlar sevinecek
Ve iyi bir bereket onların üzerine gelecek.

26 Kim dürüst bir cevap verir,
O dudakları öper.*

27 Dışarıdaki işini hazırla
Ve onu tarlanda kendin için hazır et;
Bundan sonra kendi evini yap.

28 Nedensiz yere komşuna karşı bir tanık olma
Ve dudaklarınla aldatma.
29 <<Ona yapacağım bana yaptığının aynısıdır;
Adama yaptığı işe göre edeceğim>> deme.

30 Tembelin tarlasından geçtim
Ve sağduyu yoksunu adamın bağından;
31 Ve bakın, tamamıyla dikenler büyümüş,
Üstü otlarla kaplanmış
Ve taş duvarı da yıkılmıştı.
32 Gördüğümde derinlemesine düşündüm,
Baktım, ibret aldım.
33 <<Birazcık uyku, birazcık uyuklama,
Birazcık ellerimi kavuşturup dinleneyim,>>
34 O zaman yoksulluk bir soyguncu *gibi* gelir
Ve yokluğun silahlanmış bir adam gibidir.

* 24:22 onların ikisinden: RAB ve kral (24:21).

* 24:26 “Dürüst bir cevap veren dudakları öpen *gibidir*” anlamında.

BÖLÜM 25

1 Bunlar da Süleyman'ın meselleridir;
Yahuda Kralı Hizkiya'nın adamlarının kaydettiği.

2 Sakladığı konular Tanrı'nın görkemidir
Fakat bir konuyu araştırmaksa kralların görkemidir.
3 Göklerin yüksekliği ve yerin derinliği gibi,
Kralların yüreği araştırılmazdır.

4 Cürufu gümüşten ayır
Ve kuyumcuya bir kap çıkacaktır.
5 Kötüyü kralın huzurundan ayır
Ve taht doğrulukla pekişecektir.

6 Kralın huzurunda onur talep etme
Ve büyük adamların yerinde durma.
7 Prens önünde küçük düşürülmektense
Sana <<buraya gel>> denilmesi daha iyidir,
Gözünle gördüğün kimseler önünde.

8 Aceleyle *dava* savunmaya gitme;
Aksi takdirde ne yapacaksın,
Komşun seni utandırdığında?
9 Davanı komşunla görüş;
Ve başkasının sırrını açma.
10 İşiten seni azarlamasın
Ve hakkındaki kötü haber ölmez.

11 Gümüşe oyulmuş altın elmalar *gibidir*
Yerinde söylenen söz.
12 Altın bir küpe ya da saf altın bir süs *gibidir*
Bir bilginin azarlamasını dinleyen bir kulak.

13 Hasat vakti kar soğuğu gibidir
Sadık bir ulak kendisini gönderen için;
Efendilerinin canını tazelediğinden.

14 Bulutlar ve yağmursuz rüzgar *gibidir*
Bir adamın yalan hediyelerle* övünmesi.

15 Bir hükümdar sabırla ikna edilir,
Yumuşak bir dil kemiği kırar.*

16 Bal buldun mu?
İhtiyacın kadar ye,
Fazla yeme ve kusma.

* 25:14 yalan hediyelerle: “*vermediği hediyelerle*” anlamında.

* 25:15 Yumuşak dil kemiği kırar: “*Tath dil direnişi [veya direnci] kırar*” anlamında.

17 Ayağın komşunun evinde nadiren olsun,
Senden bıkmazın ve senden nefret etmesin.

18 Bir sopa ve bir kılıç ve sivri bir ok:
Komşusuna karşı yalan tanıklık eden bir adam.

19 Çürük bir diş ve kaygan bir ayak:
Sıkıntılı günde hain adama güvenmek

20 Soğuk günde elbisesini çıkaran biri
ya da sodaya sirke katmak,
Ağırlaşmış yüreğe bir şarkı söylemek *gibidir*.

21 Senden nefret eden aç ise
yemesi için ona yiyecek ver;
Ve o susamış ise
içmesi için ona su ver;
22 Böylece onun başına kızgın korlar yığacaksın
Ve RAB seni ödüllendirecektir.

23 Kuzey rüzgarı yağmur getirir
Ve iftiracı bir dil kızgın bir bakış *getirir*.

24 Damın köşesinde oturmak daha iyidir
Kavgacı bir kadınla bir evde oturmaktansa.

25 Yorgun bir cana soğuk su *gibidir*
Uzak ülkeden iyi haber.

26 Bulanık bir pınar ve bir harap kuyu *gibidir*
Kötünün önünde tükenen doğru bir adam.

27 Fazla bal yemek iyi değildir,
Birinin kendi yüceliğini aramasında yücelik yoktur.

28 Yıkılmış, sursuz bir kent *gibidir*
Kendi ruhunu denetleyemeyen bir adam.

BÖLÜM 26

1 Yazda kar gibi ve hasatta yağmur gibi,
Onur da bir ahmağa yakışmaz.

2 Bir serçenin oradan buraya sıçraması gibi,
bir kırlangıcın uçuşması gibi,
Sebepsiz lanet de gelmez.

3 Bir kırbaç at için, bir gem eşek için;
Ve bir sopa ahmakların sırtı için.

4 Bir ahmağa ahmaklığına göre cevap verme,
Sen onun gibi olmamak için.

5 Bir ahmağa ahmaklığına göre cevap ver,
Kendini gözünde bilge sanmasın diye.

6 *Kendi* ayaklarını keser, zorbalığı içer;
Bir ahmağın eliyle bir haber gönderen.

7 Kötürümden sarkan bacaklar;
Ahmakların ağzındaki bir mesel gibidir.

8 Taşı bir sapana bağlayan biri
Bir ahmağı onurlandıran biri gibidir.

9 Bir sarhoşun avucundaki bir diken,
Ahmakların ağzındaki bir mesel gibidir.

10 Herkesi yaralayan bir okçu *gibidir*
Bir ahmağı ya da yoldan geçenleri
ücretle tutan kişi.

11 Kusmuğuna dönen köpek gibidir
Ahmaklığını tekrarlayan bir ahmak.

12 Kendi gözünde bilge bir adam görüyor musun?
Böylesinden fazla bir ahmak için daha çok umut vardır.

13 Tembel <<Yolda bir aslan var,
Meydanda bir aslan>> der.

14 Kapı menteşeleri üzerinde döner,
Tembel de yatağında öyledir.

15 Tembel elini sahana batırır,
Tekrar ağzına götürmeye yorgundur.

16 Tembel kendi gözünde daha bilgedir,
Tebirli cevap veren yedi adamdan.

17 Yoldan geçen bir köpeği kulaklarından tutan biri *gibidir*,
Kendisinin olmayan bir kavga ile öfkelenen biri.

18 Yanan odun, oklar ve ölüm saçan
Bir deli gibidir,
19 Komşusunu aldatan
Ve <<şaka etmiyor muydum?>> diyen bir adam.

20 Odun yokluğunda ateş söner
Ve dedikoducunun olmadığı yerde kavga yatıştır.

21 Kor için kömür, ateş için odun *ne ise*
Çekişmeyi kızdırmaya da kavgacı bir adam öyledir.

22 Bir dedikoducunun sözleri tatlı lokmalar gibidir
Ve bedeninin derinliklerine kadar işler.

23 Gümüş cürufu ile kaplanmış toprak bir kap *gibidir*
Ateşli dudaklar ve kötü bir yürek.

24 Nefret eden kişi dudaklarıyla gizler
Fakat iç varlığında hile saklar.

25 Onun sesi lütfekar iken ona inanma*
Çünkü yüreğinde yedi iğrençlik vardır.

26 Nefreti kurnazlıkla gizlese *bile*,
Kötülüğü topluluk önünde açığa çıkacaktır.

27 Çukur kazan içine düşecektir
Ve kim bir taş yuvarlasa ona geri dönecektir.

28 Yalancı bir dil incittiği kişilerden nefret eder
Ve yaltaklanan bir ağız yıkım için çalışır.

* 26:25 Onun sesi lütfekar iken ona inanma: “Lütfekar konuştuğunda ona inanma” anlamında.

BÖLÜM 27

1 Yarın hakkında övünme

Çünkü bir günün neye sebep olacağını bilemezsin.

2 Seni başkası övsün ve kendi ağzın değil;

Bir yabancı *övsün* ve senin dudakların değil.

3 Bir taş ağırdır ve kum ağırlıktır

Fakat bir ahmağın kışkırtıcılığı ikisinden de ağırdır.

4 Gazap zalimcedir ve kızgınlık bir tufandır;

Fakat kıskançlık önünde kim durabilir?

5 Açıkça azarlamak daha iyidir;

Gizli tutulan sevgidense.

6 Bir dostun yaralamaları sadıktır

Fakat bir düşmanın öpücükleri bolcadır.

7 Doymuş bir can balı hiç sevmez

Fakat acıkmuş bir cana acı şey *bile* tatlıdır.

8 Yuvasından ayrılmış bir kuş nasılsa,

Yerinden uzak olan bir adam da öyledir.

9 Yağ ve koku * yüreği hoşnut eder,

Bir canın ** öğüdü arkadaşına öyle tatlıdır.

10 Kendi dostunu ya da babanın dostunu bırakma

Ve senin felaketinin gününde kardeşinin evine gitme;

Yakın bir komşu uzaktaki bir kardeşten daha iyidir.

11 Oğlum, bilgece davran ve yüreğimi memnun et,

Beni ayıplayana cevap verebileyim diye.

12 Sağgörülü bir adam kötülüğü görür, kendini gizler,

Budala öne çıkar, zarar görür.

13 Bir yabancıya kefil olanın giysisini al;

Ve bir yabancı içinse bu, kişiyi rehin tut.

14 Sabah erkenden arkadaşına verilen gürültülü bir selam

Ona lanet sayılacaktır.

15 Çok yağmurlu bir günün değişmez damlaları

Ve kavgacı bir kadın benzerdirler;

16 Öyle kadını gizleyen rüzgarı gizler*

Ve sağ el ile yağı tutar.

* 27:9 Yağ ve koku: Bu ifade *parfüm ve buhuru* çağrıştırıyor.

** 27:9 canın: “*adamın*” anlamında.

* 27:16 Öyle kadını gizleyen rüzgarı gizler: “*Öyle kadını zapt eden rüzgarı zapt eder*” anlamında.

17 Demir demiri biler,
Böylece bir adam da başkasını biler.

18 İncir ağacına emek veren meyvesini yiyecek
Ve efendisine hizmet eden onurlandırılacaktır.

19 Sudaki yüz yüzü *yansıttığı* gibi,
Adamın yüreği de adamı *yansıtır*.*

20 Ölüm ve yıkım diyarı asla doyurulamaz,
Adamın gözü de hiç doymaz.

21 Pota gümüş için ve ocak altın içindir
Ve bir adam ona uygun övgüyle *denenir*.

22 Bir ahmağı tahılla birlikte
bir dibekte tokmakla dövsen bile,
Ahmaklığı ondan ayrılmayacak.

23 Sürünün yüzünü iyi bil,
Hayvanlarına dikkat et;
24 Çünkü zenginlik kalıcı değildir
Ne de bir taç bütün nesiller içindir.

25 Çayır biter, yenisinin çıktığı görülür,
Ve dağın otları toplatılır,
26 Kuzular senin giyeceğin içindir,
Ve tekeler bir tarlanın bedelidir.
27 Ve keçinin sütü sana yiyecek için yeter,
Ev halkının yiyeceği için,
Ve hizmetçilerini doyurmak için.

* 27:19 *Lit.* Sudaki yüz gibidir yüz, Adamın yüreği gibidir adam.

BÖLÜM 28

1 Kötü kişi, kimse kovalamazken kaçar
Fakat doğrular aslan gibi emindir.

2 Suçlarla bir ülke çok başlı* olur,
Fakat anlayışlı bir adamla bilgi onu devam ettirir.

3 Boynu bükükleri ezen yoksul bir adam
Yiyecek bırakmayan şiddetli bir yağmur *gibidir*.

4 Yasa'yı terk edenler kötü kişiyi över
Fakat Yasa'yı tutanlar onlarla uğraşır.

5 Kötü adamlar adaleti anlamaz
Fakat RAB'bi arayanlarsa her şeyi anlar.

6 Kendi dürüstlüğünde yürüyen yoksul olmak daha iyidir,
Zengin olduğu halde sapkın olandansa.

7 Yasa'yı tutan, akıllı* bir oğuldur
Fakat oburlarla yoldaşlık eden biri babasını rezil eder.

8 Faiz ve tefecilikle servet büyüten
Bunu yoksula acıyan için biriktirir.

9 Yasayı dinlemekten kulağını çevirenin
Duası bile iğrençtir.

10 Dürüstleri kötü bir yola saptırmaya götürenin
Kendisi kendi çukuruna düşecek;
Fakat utançsızlar iyiliği miras alacak.

11 Zengin adam kendi gözünde bilgedir*
Fakat anlayış sahibi yoksul onu kurcalayıp çıkarır.

12 Doğrular zaferliyken kıvanç büyüktür
Fakat kötüler yükseldiğinde adamlar kendilerini saklar.

13 Suçlarını örten başarılı olmayacak
Fakat itiraf eden ve bırakan şefkat bulacaktır.

14 Bereketlenmiştir daima korkan adam
Fakat yüreğini katılaştıran felakete düşecektir.

15 Kükreyen bir aslan ve saldırgan bir ayı *gibidir*
Yoksul bir halk üzerindeki kötü bir önder.

* 28:2 çok başlı: çok prensli.

* 28:7 akıllı: "ayrıt eden, sezgi sahibi, anlayış sahibi" anlamında.

* 28:11 Zengin adam kendi gözünde bilgedir: "Zengin adam kendini bilge sanır" anlamında.

16 Çok zalim bir önderin anlayışı eksiktir,
Haksız kazançtan nefret eden günler uzatacak.*

17 İnsan öldürmekten vicdan azabı çeken bir adam,*
Çukura** dek kaçacaktır; kimse ona yardım etmesin.

18 Utançsızlıkta yürüyenler kurtarılacaktır
Fakat sapkın olan aniden düşecektir.

19 Toprağını işleyenin yiyeceği çok olacak
Fakat boş peşinde* olanın yoksulluğu çok olacak.

20 Güvenilir bir adam bereketlerle bolluğa erecek
Fakat zengin olmaya acele edense cezasız gitmeyecek.

21 Yüzün* hatırına tarafgirlik iyi değildir;
Çünkü bir adam bir parça ekmek için suç işleyecektir.

22 Kötü gözlü* bir adam servet için acele eder
Ve üzerine gelecek yoksulluğu bilmez.

23 Bir adamı azarlayan iyilik bulur
Diliyle yaltaklanandansa.*

24 Annesini ya da babasını soyan
Ve <<suç değildir>> diyen
Yıkımcı bir adamın yoldaşdır.

25 Haddini bilmez bir adam kavga çıkarır
Fakat RAB'be güvenen şişmanlayacaktır.*

26 Kendi yüreğine güvenen bir ahmaktır
Fakat bilgece yürüyen kurtarılacaktır.

27 Yoksula verenin eksigi olmayacak
Fakat *yoksuldan* gözlerini saklayan çok lanet alacaktır.

28 Kötüler yükselince* adamlar kendilerini saklar
Fakat onlar yok olduğunda doğrular çoğalır.

* 28:16 günler uzatacak: “yaşam günleri uzayacak; ömrü uzun olur” anlamında.

* 28:17 *Lit.* İnsan kanının suçuyla yüklenmiş bir adam.

** 28:17 Çukura: “Mezara; ölüme” anlamında.

* 28:19 boş peşinde: “faydasız iş peşinde; hayal peşinde; avarelik peşinde” anlamında.

* 28:21 yüzün: “bir kimsenin yüzü; bir kimse” anlamında.

* 28:22 Kötü gözlü: “eli sıkı, cimri, açgözlü” anlamlarında olabilir.

* 28:23 Bir adamı azarlayan iyilik bulur Diliyle diliyle yaltaklanandansa: “Diliyle yaltaklanandan fazla Bir adamı azarlayan iyilik bulur” anlamında.

* 28:25 Fakat RAB'be güvenen şişmanlayacaktır: “Fakat RAB'be güvenenin refahı yükselecektir” anlamında.

* 28:28 Kötüler yükselince: “Kötüler kuvvetlenince; kötüler egemen olunca” anlamında (28:12).

BÖLÜM 29

1 Çokça azarlanıp da ense sertleştiren bir adam
Aniden kırılacaktır, çare yok.

2 Doğru kişiler artınca halk sevinir
Fakat kötü bir adam egemen olunca halk inler.

3 Bilgeliği seven bir adam babasını memnun eder
Fakat fahişelerle yoldaş olan varlık yitirir.

4 Kral ülkeye adaletle sağlamlık getirir
Fakat rüşvet alan bir adam onu devirir.

5 Komşusuna yaltaklanan bir adam
Onun adımlarına bir ağ seriyordur.

6 Kötü bir adam suçlarla tuzağa düşürülür
Fakat doğru biri ezgi söyler ve sevinir.

7 Doğru kişi yoksulların hakkını tanır
Kötü kişi *böyle* bilgi anlamaz.

8 Tepeden bakan kimseler bir kenti tutuşturur
Fakat bilge adamlar öfkeyi yatıştırır.

9 Bilge bir adam ahmak bir adamla uyuşmazlıktayken
Ahmak adam öfkelenir ya da alay eder; ve rahatlık yoktur.

10 Kan dökücü adamlar suçsuzluktan nefret eder
Fakat doğrular onun canını gözetirler.

11 Bir ahmak bütün ruhunu ortaya döker^{*}
Fakat bilge bir adam onu tutar.

12 Bir hükümdar yalana kulak verirse,
Bütün görevlileri kötülerdir.

13 Fakir adam ve zalim bunda ortaktır:
Her ikisinin gözünü aydınlatan RAB'dir.

14 Bir kral yoksulları doğrulukla yargılarsa
Tahtı sonsuzca durur.

15 Değnek ve azarlama bilgelik verir
Fakat kendi kendisine bırakılan bir çocuk annesine utanç getirir.

16 Kötüler yükseldiğinde^{*} suçlar artar

^{*} 29:11 Bir ahmak bütün ruhunu ortaya döker: “Bir ahmak bütün içindekini ortaya döker; yüreğini, niyetini belli eder” anlamında.

Fakat doğrular onların düşüşünü görecektir.

17 Oğlunu düzelt ve o sana rahatlık verecek,
Canına hoşnutluk da verecektir.

18 Vahiy'in olmadığı yerde halk zapt edilemez
Fakat Kutsal Yasa'yı tutan mutludur.

19 Bir köle *sadece* sözle eğitilmez,
Anlasa bile cevap vermeyecektir.

20 Sözlerinde aceleci bir adam tanıyor musun?
Ondan çok bir ahmak için umut vardır.

21 Çocukluktan kölesini şımartan
Sonunda onu bir oğlu olmuş bulacaktır.*

22 Öfkeli bir adam kavga çıkarır
Ve çabuk sinirlenen bir adam suç çoğaltır.

23 Bir adamın gururu ona aşağılanma getirecektir
Fakat alçakgönüllü bir ruh onur kazanır.

24 Bir hırsızla ortak olan biri kendi hayatından nefret eder;
Yemini işitir fakat bir şey söylemez.

25 Adamdan korkmak bir tuzak verir
Fakat RAB'be güvenen yüceltilecektir.

26 Birçoğu hükümdarın iyiliğini* arar
Fakat adama adalet RAB'dendir.

27 Haksız bir adam doğrulara iğrençtir
Ve yolda doğru olan kötülere iğrençtir.

* 29:16 yükseldiğinde: “sözü geçtiğinde; yetkisi olduğunda; başarılı olduğunda; güçlendiğinde” anlamında.

* 29:21 Sonunda onu bir oğlu olmuş bulacaktır: “sonunda kendisine sıkıntı getirir; başına dert alır” anlamında.

* 29:26 iyiliğini: *Lit.* yüzünü. “Bir çoğu hükümdardan iyilik görmeyi arar” anlamında.

BÖLÜM 30

1 Massalı Yake oğlu Agur'un sözleri:

Adam beyan ediyor:

<<Yorulдум, ey Tanrım, yorulдум ve tükendim.>>*

2 Elbette ben herhangi bir adamdan daha aptalım

Ve bende bir adamın anlayışı yoktur.

3 Ne bilgeliği öğrendim

Ne de Kutsal Olan'ın bilgisine sahibim.

4 Kim göklere çıktı ve indi?

Kim rüzgârı avuçlarında topladı?

Kim suları giysiyle sarıp bağladı?

Kim dünyanın bütün uçlarını kurdu?

O'nun Adı ya da O'nun oğlunun adı nedir?

Elbette sen bilirsin.

5 Tanrı'nın her sözü denenmiştir,

O bir kalkandır O'na sığınanlara.

6 O'nun sözüne *bir şey* ekleme,

Senin azarlamasın ve bir yalancı olduğun

kanıtlanmasın diye.

7 Senden iki şey diledim,

Reddetme beni ölmeden önce:

8 Aldatıcılık ve yalan sözlerini uzak tut benden,

Bana ne yoksulluk ne de zenginlik ver;

Payım olan ekmekle beni doyur,

9 Doyup ve inkâr edip

ve <<RAB Kimdir?>> demeyeyim,

Ya da yoklukta olmayayım ve çalmayayım

Ve Tanrım'ın adına saygısız olmayayım.

10 Bir köleyi efendisine karalama,

Sana lanet etmesin ve sen suçlu bulunmayasın diye.

11 Bir soy vardır, babasına lanet eder

Ve annesini bereketlemez.

12 Bir soy vardır, kendi gözlerinde tertemizdir,

Oysa kendi kirliliğinden yıkanmamıştır.

13 Bir soy vardır, kendi gözlerinde ne kadar yücedir

Ve gözkapakları yukarıdadır.*

14 Bir soy vardır, dişleri kılıçtır

Ve çene dişeri bıçaktır;

Mazlumları yeryüzünden silip süpürmeye

Ve muhtaçları adamlar arasından.

* 30:1 Adam beyan ediyor: <<Yorulдум, yorulдум ve tükendim. >> *ya da* Bu adam İtiel'e, İtiel'e ve Ukkal'a beyan ediyor.

* 30:13 Ve gözkapakları yukarıdadır: "yüksekte bakar, gururla bakar" anlamında.

15 Sülüğün iki kızı vardır:
adları <<Ver,>> <<Ver.>>
Doyurulamayacak üç şey vardır,
<<Yeter,>> diyemeyecek dört şey:
16 Ölüler diyarı ve kısır rahim,
Suyla hiç doymayan toprak
Ve hiç <<Yeter,>> demeyen ateş.

17 Bir babaya alaycı bakan göz
Ve bir anneye itaati küçümsemek;
Gözünü vadideki kargalar oycak,
Genç kartallar onu yiyecek.

18 Benim için çok harika üç şey var,
Anlamadığım dört şey:
19 Bir kartalın gökteki yolu,
Bir yılanın kayadaki yolu,
Bir geminin denizdeki yolu,
Ve bir adamın genç bir kızla yolu.

20 Zina eden bir kadının yolu budur:
O yer ve ağzını siler,
Ve <<yanlış yapmadım>> der.

21 Yeryüzü üç şeyin altında sarsılır;
Ve katlanamadığı dört şey vardır:
22 Bir kölenin kral olması altında
Ve bir ahmağın yiyeceklerle doyduğunda,
23 Nefret edilen bir kadının bir koca edinmesi altında,
Ve bir hizmetçinin hanımının yerine geçmesi.

24 Dünyada dört şey küçüktür
Fakat son derece bilgedirler:
25 Karıncalar güçlü olmayan bir topluluktur
Fakat yiyeceklerini yazın hazır ederler.
26 Porsuklar güçlü topluluk değildir
Ancak yuvalarını kayalarda yaparlar.
27 Çekirgelerin kralı yoktur
Ancak bölük bölük ilerlerler.
28 Kertenkele elle yakalanabilir
Ancak kral saraylarındadır.

29 İlerleyişinde görkemli üç şey vardır,
Yürüdüğünde görkemli dört şey:
30 Hayvanların en güçlüsü aslan
Ve hiçbir şey önünde geri dönmez.
31 Çalımlı horoz, teke
Ve ordusuyla birlikteki kral.

32 Eğer ahmakça kendini yücelttinse

Ya da *kötülük* tasarladınsa, dur ve düşün.*
33 Çünkü sütün dövülmesi tereyağını üretir
Ve burnu sıkınca kan çıkar,
Böylece öfkeyi sıkıştırmak kavga çıkarır.

* 30:32 dur ve düşün: *Lit.* elini ağzına koy.

BÖLÜM 31

1 Massa Kral Lemuel'in sözleri,
Annesinin ona öğrettikleri:

2 <<Oğlum, ne *diyeyim*?

Ve ne *diyeyim*, rahmimin oğlu?

Ve ne *diyeyim*, adaklarımın oğlu?

3 Gücünü kadınlara verme

Ya da yollarını kralları mahvedenlere.

4 Krallar için değil, ey Lemuel,

Şarap içmek krallar için değildir

Ya da hükümdarların güçlü içki arzulası.

5 İçmesinler ve verilmiş kararı * unutmasınlar

Ve mazlumun hakkını saptırmasınlar.**

6 Güçlü içkiyi yıkılmış olana ver

Ve şarabı canında acılık olanlara.

7 Bırak içsin ve yoksulluğunu unutsun

Ve artık sefaletini anmasın.

8 Ağzını dilsizler için aç,

Bütün ölmekte olan oğulların davası için.

9 Ağzını aç, adilce yargıla

Ve mazlumun hakkını savun ve muhtacın.>>>

10 Erdemli bir kadını kim bulabilir?

Onun değeri mücevherin çok üzerindedir.

11 Kocasının kalbi ona güvenir

Ve *adamın* kazancından eksilmeyecek.

12 Kadın ona iyilik eder ve kötülük değil,

Bütün günleri boyunca.

13 O yün ve keten arar

Ve elleriyle istekli çalışır.

14 Ticaret gemileri gibidir,

Yiyeceğini uzaktan getirir.

15 Henüz karanlıkken kalkar

Ve ev halkına yiyeceğini verir

Ve hizmetçilerine paylarını.

16 Bir tarlaya göz koyar ve onu satın alır

Ellerinin kazandığıyla, bağ diker.*

17 Belinin gücüyle kuşanır,

Ve kollarını güçlendirir.

18 Kazancının iyi olduğunu bilir,

Çırası geceleyin sönmez.

19 Eliyle örekeyi* uzatır,

Ve avuçları iği* kavrar.

* 31:5 verilmiş kararı: “*kanunu, kuralı*” anlamında.

** 31:5 *Lit.* Ve mazlumun yargısını saptırmasınlar.

* 31:16 *Lit.* Avuçlarının meyvesiyle bağ diker.

* 31:19 öreke: Yün eğirilip iplik haline geldikçe sarıldığı değnek.

* 31:19 iğ: iplik eğirmek için iki ucu sivri ve ortası şişkin olarak yapılmış ahşap araç.

20 Avucunu fakire açar
Ve ellerini muhtaç olana uzatır.
21 Kardan korkmaz ev halkı için,
Bütün ev halkının giyeceği yeterli* olduğundan
22 Kendisi için örtüler dokur,
Onun giysisi ince ketenden ve mordur.
23 Kent kapılarında kocası tanınır,
Ülkenin ihtiyarları arasında oturduğunda.

24 Kadın keten giysiler diker ve satar
Ve ördüğü kuşakları tacirlere.
25 Güç ve asalettir onun giysisi,
Ve son günlere gülümser.*
26 Ağzını bilgelikle açar
Ve bağlılık öğretisi* onun dilindedir.
27 Ev halkının yollarını gözetir,*
Ve tembellik ekmeği yemez.
28 Çocukları ayağa kalkar ve bereketler onu,
Ve kocası, o onu över:
29 <<Asilce işlemiş çok kız kardeşler vardır
Fakat sen onların hepsinden üstünsün.>>

30 Cazibe aldatıcı ve güzellik boştur;
RAB'be saygılı bir kadın övülecektir.
31 Ellerinin meyvesini ona verin*
Ve işleri kapılarda** övülsün.

* 31:21 yeterli: kırmızı.

* 31:25 Ve son günlere gülümser: “geleceğe korkmadan bakar” anlamına gelebilir. Ya da “Gelecekte iyi olacağını düşünüyor ve seviniyor” veya “gelecek sıkıntılara gülüyor; çünkü Tanrı’ya olan güveninden dolayı sıkıntılardan korkmadan, sıkıntıları aşacağını düşünerek zafer umudundan emin bir şekilde geleceğe bakıyor” anlamında olabilir.

* 31:26 bağlılık öğretisi: burada “bağlılık” olarak tercüme edilen kelime (hesed) “Tanrı’nın antlaşmasal sadakatini, Tanrı’nın antlaşma sevgisinden dolayı iyiliğini; Tanrı’nın antlaşmadan kaynaklı ilişkisini” ifade etmektedir. Böylece “bağlılık öğretisi” antlaşma sadakati öğretisi olarak düşünülmelidir. Öğreti ya da öğretim olarak tercüme edilen kelime “torah” olup “yasa” anlamı da içermektedir. Çünkü “torah” kelimesi bazen Musa’nın Yazıları, bazen on emir bazen bütün kitabın öğretisi anlamında kullanılmaktadır.

* 31:27 Ev halkının yollarını gözetir: antik dönemde kentleri düşmana karşı korumak için gece gündüz kentin etrafından uzakları gözetleyen; gelen kimselerin olup olmadığına dikkat eden gözcüler vardı. Hikmetli kadının buradaki işi de o görevi çağrıştırmaktadır. 15:3 ayetinde bu gözetleme işi RAB’bin kendi halkı için yaptığı bir iş olarak anlatılmaktadır (Mezmun 66:7). Böylece gözcülük işi Eski Ahit’te hayati bir önem taşıyordu (I.Samuel 14:16; II. Samuel 18:24-27, II.Krallar 9:17-20). Peygamberlerin işi de bir anlamda böyle gözetmenlik olarak anlatılmaktadır (Hezekiel 3:17; 33:7, Yeremya 6:17, Habakuk 2:1).

* 31:31 Ellerin meyvesini ona verin: “Ona ödülünü verin” anlamında.

** 31:31 kapılarda: “kent kapısında, kent kurulunun toplandığı yerde” anlamında.